

Handreiking handhaving alcoholbeleid

Werkgroep Handhaving alcoholbeleid Hollands Midden

**Auteur: Bertine van Waveren
RDOG Hollands Midden
Oktober 2012**

Alcoholmisbruik onder jongeren vormt een omvangrijk probleem met niet alleen gevolgen voor de volksgezondheid, zoals een verhoogd risico op verslaving en hersenbeschadiging¹. Alcoholmisbruik is gerelateerd aan openbare orde en veiligheid, schoolverzuim, huiselijk geweld, dakloosheid en verkeersongelukken. Een samenhangende, integrale, regionale aanpak is essentieel voor het bestrijden van dit ernstige maatschappelijke probleem. Handhaving maakt van deze integrale aanpak een onlosmakelijk onderdeel uit. Gemeenten spelen hierbij – zeker nu de handhaving van de Drank- en Horecawet naar de gemeenten wordt overgeheveld - een centrale rol.

Een stevige en integrale aanpak vraagt om een lange adem. Gemeenten wordt gevraagd om stevig en structureel in te zetten – ook in een tijd van bezuinigingen – op het handhaven van de Drank- en Horecawet. Jongeren *en* verstrekkers van alcohol moeten beseffen en ervaren dat het niet normaal is, dat drank onder de 16 jaar in supermarkten, kroegen en sportkantines te verkrijgen is. De gewijzigde wet, die op 1 januari 2013 in werking zal treden, biedt de gemeenten daartoe een aantal nieuwe instrumenten naast de al bestaande vergunningverlening en regelgeving in de lokale APV. Lokaal maatwerk is bij het toepassen van deze instrumenten een belangrijk uitgangspunt. Regionale afstemming van beleid en uitvoering en soms samenwerking tussen gemeenten, legt een fundament voor het handhavingsbeleid van de gemeenten in onze regio.

1. Inleiding

In de regio's Zuid-Holland Noord (is gelijk Holland Rijnland) en Midden-Holland is voor het onderwerp alcoholmisbruik een gezamenlijk Bestuurlijk Overleg Alcoholmatiging Hollands Midden (BOA) in het leven geroepen², waarin bestuurders uit diverse sectoren samenwerken op het gebied van alcoholmatiging. Doel is te komen tot een gezamenlijke en gecoördineerde aanpak op basis van een inmiddels vastgestelde visie met als doel om alcoholgebruik bij jongeren zoveel mogelijk te voorkomen en, waar wel alcohol gedronken wordt, overmatig gebruik tegen te gaan. Daarbij wordt uitgegaan van de volgende pijlers:

- Alcoholbeleid moet gedragen worden door de bevolking (versterking publiek draagvlak).
- De geldende regels moeten optimaal benut worden. Aanscherping van regelgeving waar mogelijk en wenselijk (balans tussen regelgeving en naleving).
- Zonder daadwerkelijke handhaving zijn regels krachteloos (doel- en resultaatgerichte naleving).
- Voorkomen is beter dan genezen (vroegsignalering en preventie).

Het Bestuurlijk Overleg Alcoholmatiging Hollands Midden (BOA) heeft een aantal werkgroepen ingesteld, met de opdracht om per werkgroep een Handreiking op te stellen waarbij ook de mogelijkheden voor regionale afstemming en samenwerking worden verkend, zowel ten aanzien van het alcoholmatigingsbeleid, als ten aanzien van handhaving van wet- en regelgeving.

---

¹ Kinderen die zelfs maar één keer aan binge drinken doen en in korte tijd veel alcohol tot zich nemen, lopen al de kans om tot een schoolniveau te zakken. Nico van der Lely, Mireille de Visser, Joke Ligterink: *Onze kinderen en alcohol, Amsterdam 2011*

² Opdrachtgevers voor het BOA zijn de Veiligheidsregio Hollands Midden, Regionale Dienst Openbare Gezondheidszorg Hollands Midden (waar de GGD Hollands Midden deel van uitmaakt) en de intergemeentelijke samenwerkingsorganen Holland Rijnland en Midden-Holland.

De thema's zijn:

1. Alcoholmisbruik achter de voordeur
2. Para-commerciële alcoholverstrekkers
3. Hokken en keten
4. Evenementenbeleid
5. Hangplekken en zuipschuiten.
6. Regelgeving
7. Handhaving

De handreikingen over de eerste vijf thema's zijn in 2011 opgesteld en via het BOA aan de gemeenten aangeboden. Mede op basis van deze handreikingen is door de gemeente Leiden (Leiden is centrumgemeente voor de decentralisatie uitkering verslavingsbeleid voor de regio Zuid-Holland Noord) de Regionale Beleidsvisie Verslavingspreventie Zuid-Holland Noord opgesteld³.

De werkgroep handhaving richt zich met name op handhaving van de Drank- en Horeca Wet (DHW) door de gemeenten. Nu berust het toezicht op de DHW nog bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA). Na invoering van de gewijzigde Drank- en Horecawet (op 1 januari 2013) wordt het toezicht een taak van de gemeenten. Toezicht op gemeentelijk niveau biedt meer en betere mogelijkheden voor een op de lokale situatie toegesneden alcoholmatigingsbeleid. Door bovendien de bevoegdheden in het kader van de DHW te concentreren bij de burgemeester⁴, zowel vergunningen als handhaving, wordt benadrukt dat alcoholbeleid een integrale aanpak vraagt.

Wat is handhaving?

De meeste mensen verstaan onder handhaving: het daadwerkelijk optreden tegen een illegale situatie. Handhaving omvat echter meer. Het heeft betrekking op alle activiteiten van de overheid gericht op de naleving van voorschriften. Essentieel is een goede controle op de naleving, dit kan een uitermate preventief effect hebben. Door in een vroeg stadium te letten op de vele facetten van handhaving kan worden bereikt dat repressieve handhaving kan worden voorkomen en dat de benodigde handhavingsactiviteiten effectiever zullen plaatsvinden. Om actief te kunnen handhaven beschikt de gemeente op dit moment in het kader van de DHW nog over een beperkt aantal middelen, met name de mogelijkheid van (tijdelijke) sluiting van een horecavoorziening. Na wijziging van de DHW wordt het gehele toezicht op de DHW uitgevoerd door de gemeenten. De gemeenten krijgen dan de mogelijkheid bestuurlijke boetes op te leggen en te innen, waarbij de opbrengst ten goede komt aan de gemeente waar de overtreding heeft plaatsgevonden.

Wanneer een overtreding wordt geconstateerd, zal allereerst worden getracht naleving van de norm te bewerkstelligen door middel van schriftelijke voorwaarschuwingen in combinatie met nalevingshulp. Dit noemt men wel het voortraject van de handhavingprocedure. Als dit geen resultaat oplevert, kan zo nodig een bestuursrechtelijke of strafrechtelijke sanctie worden opgelegd. Alleen Buitengewoon opsporingsambtenaren (Boa's) en politie mogen strafrechtelijke sancties opleggen. Strafrechtelijke handhaving is punitief en dadergericht.

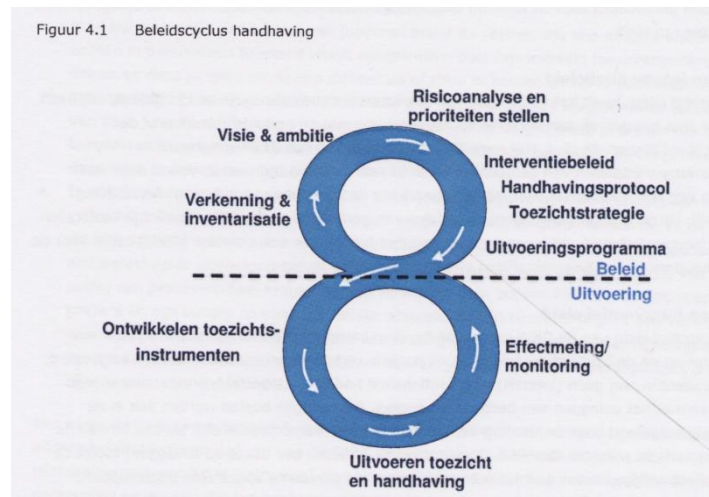
De beleidscyclus handhaven kan worden weergegeven in de Big 8, zoals wordt toegepast bij milieu- en bouwtoezicht⁵:

---

³ Gemeente Leiden, Afd. Sociaal en Economisch Beleid. Regionale Beleidsvisie Verslavingspreventie Zuid-Holland Noord. Uitgangspunten & uitvoeringsagenda. Definitief concept – januari 2012.

⁴ In de huidige DHW berusten de bevoegdheden bij burgemeester en wethouders.

⁵ Een meer gedetailleerde weergave (Senze 2010) van de beleidscyclus is opgenomen in bijlage 1.

In deze Handreiking komen met name aan de orde welke toezichthoudende taken en bevoegdheden de gewijzigde DHW bij de gemeenten neerlegt (hoofdstuk 2), en aan welke eisen het toezicht moet voldoen om deze taken te kunnen uitoefenen (hoofdstuk 3). Dat betekent dat niet alleen aan de wijzigingen in de DHW aandacht wordt besteed, maar ook aan de regelgeving ten aanzien van boa's (buitengewoon opsporingsambtenaren). Deze twee aspecten vallen binnen Verkenning & Inventarisatie in de beleidscyclus.

In de bijlagen is aanvullende informatie opgenomen.

2. Toezicht binnen de DHW

2.1. Regelgeving ambtenaren die belast worden met het toezicht op de DHW

De wet geeft hierover het volgende aan:

- De ambtenaren die belast worden met toezicht op de naleving van de DHW worden door de burgemeester aangewezen (art. 41, 1.b. DHW).
- Door de Minister van VWS kunnen eisen worden gesteld aan de opleiding van die ambtenaren.

Het gaat dus om gekwalificeerde toezichthoudende ambtenaren, en daarmee op buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's) waarvoor tevens de regelgeving van het Ministerie van Veiligheid en Justitie van toepassing is¹⁰.

Een boa is niet alleen bevoegd tot het opmaken van boeterapporten (bestuurlijke boetes), maar ook tot het opmaken van proces verbaal bij overtredingen waarvoor een strafrecht van toepassing is (strafrechtelijke transactie dan wel strafrechtelijke beschikking)¹¹. Overtredingen van de DHW kunnen overigens ook door de politie worden geconstateerd. In die gevallen kan echter geen bestuurlijke boete worden opgelegd, maar wel een boete (transactie of strafbeschikking) in het kader van het strafrecht.

Bevoegdheden en domeinen

Het Ministerie van Justitie onderscheidt in totaal vijf domeinen, waarbinnen boa's werkzaam kunnen zijn, al bestrijken de feitelijke taken van een boa nooit het volledige domein.

- Op dit moment valt het toezicht door de NVWA onder Domein II, Milieu, natuur en welzijn.
- De VNG gaat er vanuit dat de lokale verordeningen het beste kunnen worden ondergebracht bij de APV (secretariaatsnotitie bij de concept model verordening para-commercie¹²). Handhaving van de APV valt onder Domein I, Openbare ruimte.
- De Minister van VWS heeft aangegeven dat handhaven van het alcoholverbod voor jongeren niet veel verschilt van handhaven van het alcoholverbod in openbare ruimten in het kader van de APV¹³; verwacht wordt dat de handhaving van de verbodsbepalingen in het kader van de DHW op vergelijkbare wijze zal worden uitgeoefend.
- Er zijn signalen dat het toezicht op de DHW zowel onder domein I als domein II zal gaan vallen.

In dat opzicht is het zinvol om de huidige circulaire te citeren:

- De boa openbare ruimte(domein I) – vergelijkbaar met de voormalige 'goa', de gemeenteboa waar kleinere gemeenten over mochten beschikken – heeft een breed pakket aan bevoegdheden waardoor het lokale veiligheidsbeleid gericht op aanpak van overlast en kleine ergernissen binnen de openbare ruimte kan worden gehandhaafd. Een belangrijk onderscheid met de voormalige gemeenteboa is dat de boa openbare ruimte niet kan handhaven op de zwaardere milieudelicten. Er is een duidelijke afbakening gemaakt tussen milieu en leefbaarheid. Handhaven op milieudelicten vereist specifieke kennis en vaardigheden. De boa milieu, natuur en welzijn zal door een verplicht professionaliseringstraject over deze specifieke kennis en vaardigheden beschikken.

¹⁰ Circulaire buitengewoon opsporingsambtenaar geldig tot en met 31 maart 2014. Het betreft een algemene circulaire, maar het accent ligt op de eisen die aan boa's werkzaam in Domein II worden gesteld.

¹¹ Uit de circulaire blijkt dat de huidige transacties in het kader van strafrecht (deels) worden vervangen door de bestuurlijke strafbeschikking. Een boa kan hiermee voor bepaalde overlastfeiten een strafbeschikking aankondigen, waarna een straf wordt opgelegd zonder tussenkomst van een rechter. Er is hierbij sprake van een directe aanlevering van de zaken bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) door gemeenten. Het is onduidelijk of deze overgang naar strafbeschikkingen ook voor de DHW zal worden toegepast.

¹² Bij het opstellen van de modelverordening(en) neemt de VNG als uitgangspunt dat deze onderdeel worden van hoofdstuk 8 (openbare inrichtingen) van de model-APV. Gemeenten kunnen uiteraard kiezen voor een aparte verordening.

¹³ Memorie van Antwoord 1^e Kamer 7 dec 2011

De scheiding tussen leefbaarheidszaken en milieuzaken is gebaseerd op het systeem welke gehanteerd wordt door het OM: de vervolging van milieuzaken gebeurt door het functioneel parket, de afdoening van leefbaarheidszaken gebeurt door de lokale arrondissementsparketten.

- In de praktijk blijken door dit onderscheid tussen leefbaarheid en milieu echter problemen te ontstaan. Er is een evaluatie aangekondigd voor eind 2012 waarin onder andere de problemen met taakafbakening en de mogelijkheden van taakverbreding worden onderzocht. De regelgeving m.b.t. de boa DHW zal daarmee waarschijnlijk ook samenhangen.

De conclusie is dat het op dit moment nog onduidelijk is onder welk domein de boa's die belast worden met het toezicht op de DHW worden ondergebracht; het is ook mogelijk dat de DHW onder beide domeinen zal vallen.

Opleiding

Om de kwaliteit van het toezicht te waarborgen, worden eisen gesteld aan de opleiding van boa's¹⁴. Voor alle boa's geldt een basisopleiding, en vervolgens een aanvullende opleiding die voor 80% generiek is en voor 20% toegesneden op de specifieke toezichthoudende taken en het takenpakket van de betreffende boa. Deze opleidingen kunnen door ROC's worden aangeboden, maar ook door commerciële bureaus.

- Om continuïteit en uitwisselbaarheid binnen de gemeente te waarborgen, is het belangrijk dat meerdere toezicht-ambtenaren de aanvullende opleiding volgen. Dat betekent dat meerdere mensen het toezicht op de DHW in hun takenpakket hebben, en daarnaast uiteraard andere (toezichthoudende) taken kunnen hebben.
- Omdat alle gemeenten de opleiding voor het toezicht op de DHW zullen moeten regelen, verdient het aanbeveling om op dit punt samen te werken als het gaat om de keuze van het opleidingsinstituut (selectie, gemeenschappelijke inkoop).
- Het opleidingstraject kan ook worden benut om kennis- en informatie-uitwisseling tussen gemeenten te bevorderen, door niet meerdere ambtenaren uit één gemeenten gelijktijdig de opleiding te laten volgen, maar dit gefaseerd te doen zodat zoveel mogelijk gemeenten binnen een opleidingsgroep vertegenwoordigd zijn.

Gemeentelijk of regionaal?

Boa's hebben een landelijke opsporingsbevoegdheid¹⁵, waardoor samenwerking tussen gemeenten (op piekmomenten) mogelijk wordt. Hierdoor kunnen afspraken worden gemaakt over de inzet van boa's op regionaal niveau. Er zijn wel voorwaarden: optreden buiten het eigen gebied is alleen toegestaan in overleg met het bevoegde gezag (de lokale driehoek). De afstemming dient te worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst¹⁶.

- De afstemming binnen de eigen gemeente is vanuit inhoudelijke redenen wenselijk.
  - Binnen de eigen gemeenten gaat het om samenwerking/afstemming met collega-ambtenaren zowel op het gebied van volksgezondheid, jeugdbeleid, vergunningenafgifte, juridische afdeling etc.
  - Externe partijen zijn met name CJG, zorgnetwerken, maar ook politie (wijkagent, horeca-politie). Ook voor het overleg met horeca-ondernemers, para-commerciële verkooppunten, supermarkten etc. is de lokale inzet van de boa DHW een belangrijk voordeel.
- Voor met name kleinere gemeenten is het ook denkbaar dat zij vanuit efficiency-overwegingen met aangrenzende (kleinere) gemeenten samenwerken. Omdat het gaat om een kleine en specialistische taak kan samenwerking voordeel hebben. Hier staat tegenover dat daarmee de eerder genoemde afstemming binnen de gemeente wellicht wordt bemoeilijkt. In deze handreiking (pag. 21) wordt aangegeven bij welke onderdelen van de toezichthoudende taken het vanuit inhoudelijke gronden wenselijk kan zijn om regionaal of bovenlokaal samen te werken.

---

¹⁴ In bijlage 2 staat informatie over de opleiding aan de ROC's die in september 2012 starten

¹⁵ Zie bijlage 3 voor de betreffende tekst.

¹⁶ Zie bijlage 4

2.2. Overtredingen en sancties in de DHW

Voordat wordt ingegaan op de verschillende vormen van toezicht, is het zinvol om aan te geven hoe de systematiek met betrekking tot overtredingen en de bijbehorende sancties op hoofdlijnen in elkaar zit, omdat dit een beeld geeft van de kennis die een boa van de DHW moet hebben.

Niet in de DHW genoemd, maar wel relevant voor het uitoefenen van toezicht en handhaving zijn de interventies:

- Schriftelijke of mondelinge waarschuwing
- Nalevingshulp
- Verwijzing naar Bureau Halt.

Met uitzondering van ernstige delicten vormen beide interventies het voortraject voor sancties in het kader van de DHW.

Sancties

- de DHW geeft in artikel 44a voor welke overtredingen de burgemeester een **bestuurlijke boete** kan opleggen¹⁷; de hoogte van de bestuurlijke boetes wordt per afzonderlijke overtreding in een bijlage van de DHW bepaald (art. 44b). In art. 44a wordt aangegeven dat maximale boete per afzonderlijke overtreding maximaal Euro 100.000 zal bedragen¹⁸. De DHW schrijft bij een aantal ernstige overtredingen voor dat geen boete wordt opgelegd, maar proces verbaal in het kader van strafrecht moet worden opgemaakt¹⁹. De hoogte van de boetes wordt gerelateerd aan de ernst van de overtreding, en aan eventuele recidive.
- **Intrekken, schorsen of vervallen van de vergunning horeca of slijterij**: Artikel 31 regelt wanneer de burgemeester een vergunning kan intrekken, art. 32 wanneer een vergunning kan worden geschorst (periode van max. 12 weken) en art. 33 wanneer een vergunning vervalt. Als de burgemeester schriftelijk aan de vergunninghouder heeft meegedeeld dat de vergunning zal worden ingetrokken, wordt geen boete opgelegd voor geconstateerde overtredingen.
- **Tijdelijke ontzegging bevoegdheid alcoholverkoop winkels en cafetaria's**. Art. 19a regelt de mogelijkheid tot tijdelijke ontzegging als drie keer binnen een jaar het verbod op alcoholverkoop aan jongeren niet is nageleefd. Dit 'three strikes out' beleid geldt voor supermarkten, avondwinkels en cafetaria's²⁰. Een ontzegging geldt voor de duur van 1-12 weken. Ook kan een last onder bestuursdwang worden opgelegd ter handhaving van deze ontzegging.
- **Boete voor alcoholbezit 16-minners**. Art. 45 regelt de strafbaarheid van jongeren die op voor publiek toegankelijke plaatsen²¹ alcohol in hun bezit hebben; deze overtreding valt onder het strafrecht.

In een aantal gevallen zijn er aanvullende voorschriften en beperkingen die in gemeentelijke verordeningen kunnen worden gesteld:

---

¹⁷ De betreffende wetsartikelen zijn in bijlage 4 opgenomen (geconsolideerde versie van de tekst van de Wet)

¹⁸ Dit is aanzienlijk hoger dan het maximale bedrag in het huidige boetebesluit. Hoe e.e.a. precies zal uitpakken (in vergelijking met het huidige Besluit bestuurlijke boetes DHW) is nog niet bekend. Wel blijkt uit de Nadere Memorie van Antwoord dat met name de boetes bij het niet naleven van de leeftijdsgrenzen aanzienlijk zullen worden verhoogd.

¹⁹ Dit geldt voor een overtreding die een direct gevaar voor de gezondheid of veiligheid van de mens tot gevolg heeft, of wanneer het behaalde economisch voordeel van een overtreding de hoogte van de boete aanmerkelijk overschrijdt. Alcoholbezit bij 16-minners (art. 45) valt eveneens onder het strafrecht.

²⁰ Zie Art. 18, lid 2 a,b,c voor de exacte juridische omschrijving

²¹ Met uitzondering van slijterijen en winkels (verkoop voor gebruik elders dan ter plaatse).

- Om oneigenlijke concurrentie tegen te gaan dienen gemeenten op grond van art. 4 een lokale verordening para-commercie op te stellen, waarin o.a. taptijden en aard van bijeenkomsten worden bepaald.
- Verder hebben de gemeenten een verordenende bevoegdheid op grond van art. 25a tot en met 25d waardoor zij verdere voorschriften of beperkingen kunnen opleggen. Hieronder vallen onder meer het stellen van een leeftijdsgrens voor toegang tot een horeca-gelegenheid of terras (max. 21 jaar) en het verbod op prijsacties.

Het bovenstaande betekent dat de toezichthoudende ambtenaar (boa DHW) bij geconstateerde overtredingen van de DHW moet weten welke interventie van toepassing is. Behalve bovengenoemde sancties kunnen per overtreding ook aanvullende interventies worden vastgesteld:

- Een mondelinge of schriftelijke waarschuwing, al dan niet in combinatie met nalevingshulp;
- Direct beëindigen van de overtreding, of een termijn stellen waarbinnen de overtreding beëindigd moet zijn (ter beoordeling van de boa, afhankelijk van de situatie ter plaatse);
- In geval van excessen kan worden afgeweken van vastgestelde maatregelgrenzen; ook dit moet in de interventiematrix worden aangegeven;
- Termijn waarbinnen nacontrole plaatsvindt;
- Het inzetten van nalevingshulp om de kans op recidive te verminderen.

De interventies per afzonderlijke overtreding worden vastgelegd in een zogenaamde interventiematrix²², inclusief ook de interventies bij recidive. Verwacht wordt dat de VNG een model-interventiematrix zal opstellen ten behoeve van de gemeenten. Het ligt voor de hand dat daarin ook de interventies worden opgenomen op basis van de modelverordeningen (lokale verordening paracommercie, lokale verordeningen op grond van art. 25 a tot en met d), naar zwaarte van de overtreding, recidive, boetebedragen etc. Ook nadere regels op grond van afzonderlijke besluiten van de Minister moeten in de interventiematrix worden meegenomen (bv. specificatie inrichtingseisen).

De huidige interventiematrix van de NVWA geeft weliswaar inzicht in de systematiek, en is door de werkgroep gebruikt voor bovenstaande informatie, maar sluit onvoldoende aan op de nieuwe situatie. De werkgroep heeft daarom besloten om alleen de systematiek van de interventiematrix toe te lichten, maar geen poging te doen om een voorbeeld interventiematrix op te stellen.

2.3. Controle op naleving DHW

2.3.1. Reguliere controles vergunninghouders

Uitgangspunt voor dit onderdeel van het toezicht vormen de periodieke controles waarbij de toezichthouder (boa) zich kenbaar maakt aan de ondernemer, en aan de hand van een checklist een controle uitvoert. Met name bij ondernemingen die zich specifiek richten op jongeren, kan bovendien worden ingegaan op de manier waarop wordt gecontroleerd op de naleving van leeftijdsgrenzen²³ en kan daarbij (nalevings-)hulp worden geboden.

Tijdens de controles worden de volgende punten gecontroleerd:

- rechtsgeldige vergunning;
- opleidingseisen en inrichtingseisen (geregeld in afzonderlijke besluiten);

²² Ter illustratie: de interventiematrix van de VNG telt zo'n 45 regels. Horecabedrijven/lokaliteiten worden bij 23 regels genoemd; voor slijterijen/slijtlokaliteiten gaat het om 20 regels; evenementen in 6; In totaal 14 regels hebben betrekking op verboden die gelden buiten de horeca, slijterijen of andere toegestane verkooppunten voor het verkopen van zwak-alcoholhoudende drank.

²³ 16 jaar voor zwak-alcoholhoudende drank, en 18 jaar voor sterke drank. Overigens staat de leeftijdsgrens van 16 jaar ter discussie en wordt een verhoging naar 18 jaar bepleit. In de Tweede Kamer is een initiatiefwetsvoorstel in voorbereiding. Tijdens de behandeling in de Eerste Kamer is door de PvdA een motie ingediend, die op 5 juni 2012 in stemming komt. De Minister staat positief tegenover een verhoging van de leeftijdsgrens.

- geboden en verboden die gelden voor horeca, slijterijen en/of paracommercie;
- eventuele aan de vergunning gekoppelde voorschriften en beperkingen, ook in het kader van lokale verordeningen²⁴;
- het duidelijk aangeven van de leeftijdsgrenzen voor alcoholverkoop²⁵,
- indien geregeld in de gemeentelijke verordening: controle op de leeftijd van bezoekers van de horeca-gelegenheid en op terrassen (de gemeente mag een toelatingsleeftijd hanteren, maar niet hoger dan 21 jaar),

Wanneer uit de controle blijkt dat sprake is van een verhoogd risico op niet-naleving van leeftijdsgrenzen, zijn separate controles nodig tijdens uitgaansuren²⁶. Dit kan primair via reguliere surveillance gebeuren; een 16-minner met een biertje in een horecagelegenheid of op een terras is strafbaar, en het is tevens een signaal dat de ondernemer niet of niet adequaat heeft gecontroleerd op leeftijd.

Inzet boa's

Voor wat betreft de tijdsinzet is een aantal parameters relevant, waarbij gemeenten zelf ook keuzen zullen moeten maken gelet op beleidsmatige prioriteiten en beschikbare menskracht:

- Voor periodieke controles kan worden uitgegaan van 1x per jaar²⁷;
- Hot spots waar veel jongeren komen, moeten vaker gecontroleerd worden. Uit informatie van Katwijk blijkt dat zeker vier keer per jaar gecontroleerd moet worden om effectief te zijn²⁸.
- De controles kunnen zowel overdag tijdens kantooruren plaatsvinden als 's avonds en in de weekenden.
- De benodigde tijd per controle is lastig aan te geven. De VNG gaat uit van 30 minuten voor een basiscontrole. Uit de pilots komt naar voren dat de tijdsduur gemiddeld 2,3 uur bedroeg met een bandbreedte van 0,75-6 uur²⁹.
- Specifieke aandacht is nodig voor de para-commerciële horeca. Dit is een gevarieerde en omvangrijke doelgroep. De meeste para-commerciële inrichtingen zijn niet dagelijks geopend, en worden door vrijwilligers bemenst. Het vergt daardoor een aanzienlijke periode voordat al deze inrichtingen gecontroleerd kunnen worden. Met name sportkantines vormen een risicogroep als het gaat om de naleving van de eisen die de DHW stelt wat betekent dat daar dus in ieder geval prioriteit aan gegeven zou kunnen worden.

Bij deze controles is het vanuit efficiency-overwegingen en vanuit het beperking van de administratieve lastendruk voor ondernemers zinvol en wenselijk om controles zoveel mogelijk gecombineerd of integraal

²⁴ Deels betreft dit eisen en voorschriften die in de DHW zijn opgenomen, dan wel in daaraan gekoppelde besluiten van de Minister van VWS. Daarnaast gaat het om de aanvullende eisen en beperkingen die zijn vastgelegd in de lokale DHW verordening en de lokale verordening voor para-commerciële horeca. Naarmate eisen en beperkingen meer in detail worden opgelegd door de gemeente bij het verstrekken van een vergunning, neemt uiteraard ook het aantal te controleren aspecten toe.

²⁵ Dit is dus geen leeftijdscontrole (daadwerkelijk verkopen van alcohol). Het niet duidelijk aangeven van de leeftijdsgrenzen (sticker, bordje) geldt onder de huidige DHW als een administratieve tekortkoming (categorie A), tenzij de ondernemer weigert om alsnog deze leeftijdsgrenzen duidelijk zichtbaar aan te geven. Het is denkbaar dat dit in de gewijzigde DHW (Besluit bestuurlijke boetes) strenger wordt aangepakt.

²⁶ De derde meting in Katwijk geeft de volgende nalevingspercentages: voor café's/discotheken (horeca) 9%, voor slijterijen 88%, sportkantines 10%. Ongeveer 10% van de horeca kan worden aangemerkt als hot spot; een afzonderlijk percentage voor deze hotspots wordt niet vermeld. Alle verkooppunten (inclusief winkels en cafetaria's) hebben een nalevingspercentage van 29%.

²⁷ Dit geldt ook voor hotels.

²⁸ Hierbij moet ook gedacht worden aan discotheken, bioscopen, eventueel ook campings tijdens het seizoen.

²⁹ Katwijk gaat uit van 2,5 uur per controle, ongeacht het domein respectievelijk of het een vergunningencontrole betreft dan wel een leeftijdscontrole, en ongeacht de follow up (nalevingshulp, afhandeling sancties). Daarmee wordt een te beperkte inschatting gegeven van het benodigde aantal uren, respectievelijk het benodigde aantal FTE's.

uit te voeren. Dit laatste is ook in lijn met het verlenen van vergunningen (de Wabo³⁰). Elke gemeente zal hierin eigen afwegingen kunnen en moeten maken, en al dan niet aansluiten bij de al bestaande praktijk en/of beschikbare formatie. Primair kan worden gedacht aan

- Taakverbreding boa's die toezicht houden op naleving van de APV (of dit mogelijk is, is afhankelijk van de domeindiscussie).

Aansluiten bij andere vormen van toezicht:

- Combinatie met toezicht op APV-regels, wanneer er geen sprake is van taakverbreding boa APV (exploitatievergunning, terrassenbeleid, sluitingstijden),
- Combinatie met toezicht op bouwregelgeving en brandveiligheid tezamen met DHW inrichtingseisen,
- Combinatie met toezicht op milieuregelgeving voor horeca, detailhandel en sportvoorzieningen (omgevingsdiensten).

Met name in de aanloopfase valt het te overwegen om de controles te verdelen over meerdere (geplande) vormen van toezicht; het gaat in deze fase met name om controle op de juistheid van de in de vergunning vermelde gegevens. Als deze gegevens niet (meer) kloppen, moet de vergunning worden aangepast. Dit is op grond van de huidige DHW mogelijk, en hoeft dan ook niet te wachten op het in werking treden van de gewijzigde DHW.

Aan de hand van frequentie en tijdstippen waarop een of meer van bovenstaande controles worden uitgevoerd, kan worden bepaald:

- of een boa DHW samen met een collega-toezichthouder de controle uitvoert. In dat geval is overigens geen sprake van tijdsbesparing vanuit handhaving (wel voor de betreffende ondernemer).
- of de standaardcontrole primair door een andere toezichthouder dan de boa-DHW wordt uitgevoerd (bestaande handhavingspraktijk). Afhankelijk van de bevindingen kan dan worden besloten alsnog de boa-DHW in te zetten voor een specifieke en uitgebreide DHW-controle.

Uit de pilots komt tot slot ook naar voren dat gekozen kan worden voor:

- Participatie van DHW-toezichthouders in een integraal toezichtproject, vaak specifiek gericht op de horeca.

---

³⁰ De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) regelt de omgevingsvergunning. De omgevingsvergunning is één geïntegreerde vergunning voor bouwen, wonen, monumenten, ruimte, natuur en milieu, met als doel o.a. het verlichten van de administratieve lastendruk voor ondernemers en voorschriften die op elkaar zijn afgestemd. Het ligt voor de hand om dan ook de controle op de vergunningen geïntegreerd te .

2.3.2. Controles op supermarkten, (avond)winkels en cafetaria's die bevoegd zijn tot het verkopen van zwak-alcoholhoudende drank

Supermarkten, (avond)winkels en cafetaria's zijn belangrijke verkooppunten als het gaat om jongeren³¹. De nieuwe DHW biedt de mogelijkheid van 'three strikes out' als binnen 12 maanden drie keer de leeftijdsgrenzen niet zijn nageleefd³². Bovendien zullen de boetes onder de gewijzigde wet aanzienlijk hoger zijn dan op grond van de huidige wet, met name voor het niet naleven van de leeftijdsgrenzen. Voor de goede orde: binnen de winkel is de jongere niet strafbaar, buiten de winkel wel (voor publiek toegankelijke plaatsen).

Deze verkooppunten vragen dan ook om een hoge controlefrequentie. Uit de informatie van Katwijk blijkt dat deze verkooppunten 12x per jaar zouden moeten worden gecontroleerd; dit is inclusief controle op naleving leeftijdsgrenzen. Anders dan bij vergunninghouders (horeca, slijterijen, paracommercie) is het hier niet noodzakelijk dat de toezichthouder zich van tevoren bekend maakt, al is anonimiteit geen vereiste en ook niet altijd haalbaar.

De punten waarop gecontroleerd wordt zijn met name:

- naleving leeftijdsgrenzen (wordt gevraagd naar ID-bewijs, ook aan groepen jongeren, en wordt geen alcohol verkocht als één of meer personen jonger is dan 16 jaar).
- het duidelijk aangeven van leeftijdsgrenzen, onder andere bij de kassa,
- navragen welke procedure met het personeel is afgesproken voor het controleren van leeftijd (identiteitsbewijs vragen, correct controleren, niet verkopen als iemand jonger is dan 16 jaar; bij groepen jongeren alle jongeren controleren);
- duidelijke scheiding tussen de opstelling van zwak-alcoholhoudende drank en andere dranken.

Inzet boa's:

- Dit type controle vindt plaats tijdens de openingstijden van de winkel en kost relatief weinig tijd omdat maar op weinig punten gecontroleerd hoeft te worden.
- Als de controle wordt gebruikt om via observatie vast te stellen of de ondernemer op de door de DHW voorgeschreven wijze controleert op leeftijd en ook vervolgens daadwerkelijk geen drank verkoopt als de jongere nog geen 16 is, kost dit mogelijk wat meer tijd.
- Aansluiting bij de APV lijkt de meest voor de hand liggende optie, mits de boa bevoegd is om op te treden tegen overtredingen binnen voor publiek toegankelijke ruimten.
- Verondersteld mag worden dat de controlebezoeken kunnen worden ingepland in reguliere surveillance; dit moet dan wel worden afgestemd op tijden dat jongeren deze winkels bezoeken.

2.3.3. Verbod op verkoop van alcohol

De controles op het alcoholverkoopverbod worden uitgevoerd bij alle soorten bedrijven waar geen alcohol verkocht mag worden. In het huidige boetebesluit wordt overtreding van dit verbod als ernstige overtreding aangemerkt (illegaal verstrekken van alcohol). Dat betekent dat dit type controle eveneens in het toezicht op de DHW moet worden meegenomen. Verondersteld mag worden dat de boetes ook op dit punt aanzienlijk verhoogd zullen worden.

Commerciële verkooppunten die in de DHW worden genoemd, met daarachter de frequentie waarmee controles worden uitgevoerd (informatie Katwijk):

- tankstations (en winkels verbonden aan tankstations), 4x per jaar;

---

³¹ Nalevingspercentage in de derde meting in Katwijk bedraagt 58% voor de supermarkten en 19% voor de cafetaria's (inclusief horeca is het nalevingspercentage gemiddeld 29%).

³² Ter illustratie: uit nalevingsonderzoek in Katwijk blijkt dat met name sportkantines, café's/discotheken en cafetaria's slecht scoren, met respectievelijk 10%, 9% en 19%.

- winkels in wegrestaurants (wegrestaurants zelf mogen wel alcohol voor gebruik ter plaatse verkopen), 4x per jaar;
- gezondheidszorginstellingen, scholen, zwembaden; 1x per jaar,
- niet-levensmiddelen bedrijven (tenzij er sprake is van een gevarieerd aanbod aan levensmiddelen en/of tabaksproducten); 1x per jaar,
- stadions tijdens wedstrijden betaald voetbal.

Overige illegale verkooppunten:

Hoewel niet expliciet benoemd in de DHW geldt het verbod op verkoop van alcohol ook voor hokken en keten (zie Handreiking Hokken en keten voor onderscheid tussen commerciële keten, buurtketen en huiskamerketen).

- In de Handreiking hokken en keten wordt bepleit om een contact-ambtenaar aan te wijzen die een goede relatie opbouwt met de jongeren. Invalshoek is dat bij commerciële keten en buurtketen wordt gestreefd naar afbouw van de keet. Alleen huiskamerketen worden gedoogd³³, onder de voorwaarde dat niet per consumptie betaald mag worden.

Inzet boa's:

- Aansluiting bij de APV lijkt de meest voor de hand liggende optie, mits de boa bevoegd is om op te treden tegen overtredingen binnen voor publiek toegankelijke ruimten.
- Verondersteld mag worden dat de controlebezoeken kunnen worden ingepland in reguliere surveillance.
- Voor de hokken en keten is ook controle nodig op bv. brandveiligheid etc.. Dat betekent dat de controles gecombineerd of in ieder geval afgestemd met andere vormen van toezicht moeten plaatsvinden.

2.3.4. Overige niet-periodieke controles die relevant zijn vanuit alcoholmatigingsbeleid jongeren

De controle tijdens evenementen richt zich op de ontheffing die op grond van art. 35 DHW nodig is om zwak-alcoholhoudende dranken te verkopen, en de beperkingen en voorschriften die aan die ontheffing zijn verbonden.

- De Handreiking evenementen geeft aan dat met name tijdens het traject van de vergunningverlening, respectievelijk het verlenen van de ontheffing voor het verkopen van alcohol, van belang is om tot goede afspraken met de ondernemers te komen. Dit is in feite een controle vooraf, waarbij risico-situaties worden ingeschat. De controle tijdens evenementen zelf kan daardoor gericht en efficiënter worden ingezet en betreft dan vooral de naleving van de afspraken die over de verstrekking van zwak-alcoholhoudende drank zijn gemaakt.
- Een specifieke vorm van evenementen zijn de zogenaamde tent- en schuurfeesten die in sommige gemeenten worden georganiseerd en specifiek jongeren als doelgroep hebben. Bij 50 bezoekers of meer, is een vergunning noodzakelijk.
- Anders dan bij vergunningen- en leeftijdscontroles binnen de reguliere horeca en para-commerciële horeca is een hercontrole nadat een overtreding is geconstateerd vaak niet mogelijk, tenzij het meerdaagse evenementen betreft. Wel kan hercontrole worden uitgevoerd bij een volgende editie van het betreffende evenement.

---

³³ er is geen verbod op alcohol achter de voordeur, tenzij tegen betaling. Artikel 42 van de DHW geeft de bevoegdheid om zonder toestemming van de bewoner een woning binnen te treden als daar bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank aan particulieren wordt verstrekt, of er redelijke vermoedens zijn dat verstrekking plaatsvindt.

Art. 25 van de DHW biedt de gemeenten de mogelijkheid de verkoop van alcohol tijdelijk te verbieden op bepaalde plaatsen of door bepaalde bedrijven; verder kan een verbod op prijsacties worden opgenomen^{34,35}.

- dit vergt alertheid op reclames van supermarkten en horeca;
- deze controles kunnen worden meegenomen in de surveillances in het kader van de APV;
- deels kan dit samenvallen met (controle op) evenementen.

Inzet boa's:

- Omdat bij evenementen ook andere vergunningen nodig zijn, ligt het voor de hand de controle op de ontheffing samen te laten vallen met de controles op de andere vergunningen en aan te sluiten op bestaand beleid op dit punt.
- Controle op naleving leeftijdsgrenzen: met name bij evenementen gericht op jongeren, is nalevingscontrole gewenst³⁶.
- Controles tijdens evenementen kunnen worden uitgevoerd in samenwerking met boa APV en/of politie.
- Controles op prijsacties kan worden meegenomen tijdens surveillances.
- In dit verband kan ook worden gewezen op de internetsurveillance die door de politie Hollands Midden wordt uitgevoerd (social media). Te denken valt aan het traceren van evenementen waarvoor geen vergunningen zijn aangevraagd. Uiteraard is in dit geval ook sprake van andere vormen van toezicht waarmee samengewerkt kan worden.

---

³⁴ Winkels: een prijsactie mag maximaal een week duren, de korting mag niet meer dan 30% van de normale prijs zijn. Horeca: prijsactie mag maximaal 24 uur duren, en de korting mag niet meer zijn dan 40% van de normale prijs.

³⁵ De maximale leeftijd van bezoekers van horecagelegenheden en terrassen is elders in deze handreiking aan de orde geweest.

³⁶ Op 10 zomerevenementen in de Food Valley regio (Gelderland) die in juli en augustus 2011 plaatsvonden waren alle 20 aankoopogingen door 15 jarige mystery-shoppers succesvol. Het gaat om evenementen zoals lokale straatfeesten, stedelijke podiumfeesten tot regionale zomerfeesten met bezoekersaantallen uiteenlopend van 200 tot 20.000 bezoekers per evenement. Tijdens het onderzoek is gebruik gemaakt van de methode mystery-shopping. Factsheet Naleving leeftijdsgrenzen bij Evenementen Alcohol en Jongeren in de Food Valley regio, Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid / Universiteit Twente, oktober 2011

2.4. Specifieke acties nalevingscontrole leeftijdsgrenzen

Anders dan nu door de NVWA gebeurt, is een grootschalige, gerichte inzet op de controle op naleving leeftijdsgrenzen aan de orde wanneer zich situaties voordoen met grotere concentraties jongeren waar de pakkans relatief groot is. Het is dan lastiger voor de verkoper om overzicht te houden. De kans op niet-naleving bij grotere drukte neemt naar verwachting daarmee toe.

Uitgaansgebieden/evenementen op voor publiek toegankelijke plaatsen

De bevindingen uit de reguliere controles (zoals hierboven beschreven) kunnen aanleiding zijn tot gerichte acties/campagnes:

- dit kunnen aangekondigde acties zijn of niet aangekondigde acties, in uitgaansgebieden, of bij evenementen;
- op lokaal niveau kan worden samengewerkt met de politie;
- er kan al dan niet anoniem worden geopereerd (geüniformeerd of niet geüniformeerd);
- ook kan worden overwogen om boa's vanuit aangrenzende gemeenten in te zetten. Dit vereist toestemming van de lokale driehoek, en e.e.a. moet in een samenwerkingsovereenkomst worden vastgelegd;
- Communicatie van voorgenomen acties en in ieder geval van de resultaten naar doelgroepen of de bevolking is nodig om het belang van alcoholmatigingsbeleid onder de aandacht van het publiek te brengen en te benadrukken welke prioriteit dit heeft voor de lokale overheid.

Anonieme observatie binnen voor publiek toegankelijke ruimten

Op dit moment en in het eerste jaar nadat de gewijzigde DHW in werking is getreden is anonieme observatie door de NVWA nog van toepassing:

- Door de NVWA wordt de controle op leeftijdsgrenzen steekproefsgewijs, of naar aanleiding van een klacht uitgevoerd. Het gaat om onaangekondigde controles waarbij de controle begint met een observatie. Dat betekent dat de boa zich van tevoren niet kenbaar maakt bij de alcoholverkoper en ook niet bekend mag zijn bij de ondernemer. Daarna worden de bevindingen uiteraard wel teruggekoppeld aan de ondernemer en wordt bij overtreding een boete opgelegd. De NVWA-teams bestaan uit een senior-boa en assistent-boa's (studenten in de leeftijd 16-23 jaar) die binnen de horecagelegenheden de observaties uitvoeren. Bij overtreding wordt de verdere afhandeling door de senior-boa gedaan .
- Het eerste jaar na invoering van de gewijzigde DHW (dus naar verwachting vanaf 1 januari 2013) is het in principe mogelijk om een beroep te blijven doen op het NVWA-team. De capaciteit van de NVWA is echter beperkt, en de inzet zal hoogstwaarschijnlijk zeer tijdig moeten worden aangevraagd. Dat maakt snel inspelen op een risico-situatie lastig.

Voor gemeenten zijn de volgende opties voor de inzet van anonieme observatie denkbaar:

- Anonieme observatie door eigen gemeentelijke boa's is lastig te realiseren, omdat –zeker bij een beperkt aantal boa's DHW- de betreffende ambtenaar al snel niet meer anoniem zal kunnen opereren. Op lokaal niveau kan dit wellicht worden opgelost door meerdere ambtenaren de opleiding boa DHW te laten volgen, waarbij het toezicht op de DHW slechts een deel van het takenpakket van de betreffende ambtenaar uitmaakt. Er kan dan gerouleerd worden. Deze oplossing is met name in grotere gemeenten denkbaar.
- Wanneer anonieme observatie met inzet van eigen ambtenaren niet mogelijk is (met name in kleinere gemeenten) kan worden overwogen met andere gemeenten samen te werken. Boa's worden dan buiten de eigen gemeente ingezet voor de anonieme observaties. Dit kan worden geregeld via een samenwerkingsovereenkomst waarmee de lokale driehoek moet instemmen.
- Een andere (regionale) mogelijkheid is het formeren van een weekend-pool bestaande uit studenten die tot assistent-controleur zijn opgeleid analoog aan de huidige weekendpool van de NVWA. De studenten kunnen worden ingehuurd via uitzendbureaus die ook de opleiding regelen.

Deze studenten moeten worden begeleid door een senior-boa. Overwogen kan worden een aantal boa's vanuit gemeenten zodanig op te leiden dat zij deze weekendpool kunnen aansturen. Ook in dat geval is een samenwerkingsovereenkomst nodig voor het bij toerbeurt inzetten van deze senior-boa's.

- In alle situaties waarin boa's uit andere gemeenten worden ingezet, moeten goede afspraken over de overdracht aan de gemeentelijke boa's worden gemaakt, met name rond de juridische afhandeling. Dat betekent dat de feitelijke juridische afhandeling pas na het weekend plaatsvindt, en dat de gemeentelijke boa het boeterapport of het proces-verbaal moet beoordelen en zo nodig moet completeren. Er kan een ondergrens worden aangehouden van minimaal drie geconstateerde overtredingen van het leeftijdsverbod (verstrekken alcohol voor 16-minners, verstrekken sterke drank aan 16-18 jarigen). Ook moet helder zijn welke informatie wordt teruggekoppeld zodat de gemeentelijke boa contact kan zoeken met de alcoholverstrekker die in overtreding was. Jongeren zijn niet strafbaar voor het gebruik van alcohol, maar uiteraard wel voor openbare dronkenschap en overlast (strafrecht).

Inzet mystery guests: nalevingsonderzoek (monitoring)

Er zijn diverse voorbeelden van nalevingsonderzoek waarbij mystery guests worden ingezet, bijvoorbeeld tijdens evenementen, in sportkantines en door supermarkten/avondwinkels en in reguliere horeca. Gelet op de kosten van een dergelijk onderzoek en het feit dat een dergelijk onderzoek ruim van tevoren gepland moet worden, wordt aanbevolen dit type onderzoek in te zetten als nulmeting en vervolgmetingen, en niet zozeer als 'vinger aan de pols' nalevingscontrole.

- De Universiteit Twente heeft hiervoor een protocol ontwikkeld³⁷. Er zijn inmiddels meerdere onderzoeken in verschillende regio's of gemeenten uitgevoerd, zowel nulmetingen als follow-up, onder andere ook in Katwijk³⁸.
- Voor deze onderzoeken worden 15-jarige scholieren ingezet, die zorgvuldig worden geselecteerd op basis van een aantal criteria. Deze scholieren doen vervolgens aankoop pogingen, waarbij wordt gekeken of wordt gecontroleerd op leeftijd, of dit correct gebeurt, en of uiteindelijk daadwerkelijk verkoop van alcohol plaatsvindt. Ook als (correct) op leeftijd wordt gecontroleerd, blijkt dat toch in een aantal gevallen alsnog alcohol wordt verkocht.
- De inzet van een eigen boa DHW per gemeente die scholieren / studenten aanstuurt tijdens mystery guest acties is waarschijnlijk geen haalbare optie. Belangrijk is dat selectie van de mystery guests en de begeleiding van deze scholieren zorgvuldig gebeurt en dat ook bij de uitvoering van het onderzoek het protocol correct wordt toegepast. Het is de vraag of de boa DHW voldoende specifieke deskundigheid heeft om dit op een verantwoorde wijze te kunnen uitvoeren.
- Als dit op gemeentelijk niveau niet haalbaar is, zou kunnen worden overwogen op regionaal niveau één of meer boa's specifiek voor deze taak op te leiden, en dit via een samenwerkingsverband te regelen.
- Dit type onderzoek zal in de toekomst ook door (commerciële) onderzoeksbureau worden aangeboden, en kan dus door gemeenten mogelijk worden ingehuurd als daartoe concrete aanleiding bestaat. Daarvoor kunnen middelen worden gereserveerd. Nagegaan zou kunnen worden welke onderzoeksbureaus daarvoor in de regio Hollands Midden in aanmerking komen.
- Verder is het zinvol om na te gaan of het inzetten van mystery guests kan worden gecombineerd met preventie en/of maatschappelijke stages van 15-jarige scholieren. Mogelijk kan aansluiting worden gezocht bij een project als Alcoholvrije school. Dit betekent dat nauw moet worden samengewerkt met de gemeentelijke ambtenaren volksgezondheid, en/of ook met de GGD en met

---

³⁷ In het onderzoek uit Zuidoost Brabant (Factsheet te vinden op de website van Laat je niet flessen!) wordt een beschrijving gegeven van het gehanteerde protocol. Zie bijlage 6

³⁸ STAP/Universiteit Twente: Alcoholverstrekking aan jongeren onder de 16 jaar in de gemeente Katwijk. Nalevingsonderzoek, derde meting, 2011

scholen en dat dit zeer zorgvuldig moet gebeuren en begeleid. Uiteraard zullen deze scholieren niet binnen hun eigen gemeente moeten worden ingezet.

Op grond van ervaringen met dit type onderzoek, uitgevoerd door externe bureaus, wordt opgemerkt dat goede afspraken moeten worden gemaakt over de rapportage. Voor het gemeentelijk toezicht is het uitermate belangrijk dat zij weten bij welke verkooppunten overtredingen zijn geconstateerd, zodat zij daar gericht kunnen handhaven.

Andere vormen van monitoring

Overigens vormen nalevingsonderzoeken met de inzet van mystery-guests niet de enige mogelijkheid om de effecten van het handhavingbeleid te monitoren. Behalve kwantitatieve resultaten (productie aan boeterapporten, aantal geïnde boetes, boetebedragen etc), kan worden aangehaakt aan bestaande enquêtes en panelonderzoeken onder de algemene bevolking of onder doelgroepen (bv. ondernemers of jongeren³⁹).

2.5. Inzet gemeentelijk toezicht: bevindingen pilots

De ervaringen met de pilots kunnen niet zondermeer vertaald kunnen worden naar de uitvoeringspraktijk onder de gewijzigde DHW, omdat de toezichthoudende ambtenaren specifiek voor de pilots werden ingezet, en daarvoor ook voldoende financiële middelen beschikbaar werden gesteld. Aangezien er geen extra financiële middelen meekomen bij de overdracht van het toezicht naar de gemeenten, zullen de gekozen prioriteiten en oplossingen afwijken van de in de pilots ontwikkelde werkwijzen. De evaluatie van NovioConsult geeft bovendien gemiddelden, en geen voorbeeld-arrangementen. Niettemin is het zinvol om deze informatie als achtergrondinformatie te presenteren:

Fasering toezicht (opbouw) tijdens de pilot

Globaal kunnen drie fasen worden onderscheiden bij de ontwikkeling van het DHW-toezicht:

1. Opstartfase: kennis opbouwen, kennismaken met partners⁴⁰ en inventariseren van het toezichtgebied. Deze fase duurt 4-8 maanden. N.B.: de opleiding kost ongeveer 6 maanden⁴¹; gedurende die periode zijn de toezichthouders nog niet inzetbaar voor controles⁴².
  - Aanvullend hierop merkt de werkgroep op dat in deze fase ingezet moet worden op inventarisatie en actualisatie van alle vergunningen, ook in relatie tot andere dan de vergunning in het kader van de DHW (bv. exploitatievergunning en terrasvergunning APV, milieuvergunningen, bestemmingsplan etc). Tevens zal in deze fase in kaart kunnen worden gebracht welke hot spots een intensieve benadering vereisen.
2. Ervaringsfase: pragmatische aanpak in toezichtstrategie met veel eigen initiatief, trial and error in de aanpak en vergroting van inzicht in de lokale situatie. Deze fase duurt 4-12 maanden.
3. Bijstellen en verankeren: verscherpen van inzicht in de bestaande situatie, beter ingespeeld raken op samenwerkingspartners, verbeteren informatievoorziening en direct en gericht reageren op risico- en probleemsituaties. Deze fase start in het tweede jaar.

---

³⁹ Een voorbeeld van een panelonderzoek is Jongeren en alcohol - peiling Leids JongerenPanel, gemeente Leiden 2011 (zie voor enkele uitkomsten bijlage 7)

⁴⁰ Politie, jeugd- en welzijnswerk (verslavingszorg), horeca/(sport)verenigingen, scholen, ziekenhuizen, GGD, andere gemeenten

⁴¹ Het betreft de opleiding voor de toezichthouders van de NVWA. De eerste cursussen bij de ROC's starten in september 2012 (zie ook bijlage ....).

⁴² De opstartfase kan wel worden benut om het vergunningenbestand op orde te krijgen, en om hot spots in kaart te brengen. Er zijn echter dan nog geen sancties mogelijk door gemeentelijke boea's, wel door de politie. In het eerste overgangsjaar kan ook een beroep worden gedaan op de NVWA, voor zover deze daartoe over voldoende capaciteit beschikt.

De gemiddelde tijdsbesteding per controle

- Voor de controle van inrichtingen (vergunningencontrole) is de tijdsduur gemiddeld 2,3 uur met een bandbreedte van 0,75-6 uur; de VNG gaat echter uit van slechts 30 minuten.
- Voor specifieke controle van leeftijdsgrenzen is de tijdsduur gemiddeld 3 uur, met een bandbreedte van 0,5-8 uur⁴³.

De bandbreedte is dus aanzienlijk en ontstaat volgens Novio Consult door:

- Verschillen in definiëring van toezichtactiviteiten, en daarmee van de tijd die wordt toegerekend aan een controle/inspectie,
- Variatie in toezichtlocaties. Kleine DHW-inrichtingen waar in één oogopslag is te zien of er wel of geen jongeren aanwezig zijn, vergt weinig tijd. Dit in tegenstelling tot bijvoorbeeld evenementen.
  - Geografische omvang van de gemeente (reistijden) en concentratie van inrichtingen/locaties.
  - Toezicht door één toezichthouder of door een duo.

Procentuele opbouw tijdsbesteding

Gemiddeld is de tijdsbesteding per onderdeel van de werkzaamheden als volgt:

Vorbereiding toezicht	10%
Inrichtingencontroles (vergunningen)	20%
Leeftijdsgrenzen	30%
Opstellen boeterapporten en schriftelijke waarschuwingen	10%
verslaglegging controles	12%
intern overleg, beheer, monitoring, opleiding etc.	12%
overige controles (verbod alcoholverkoop, bv. door tankstations, etc)	6%

Weekprogramma

Globaal waren de werkzaamheden van de toezichthouders tijdens de pilots als volgt over de week verdeeld:

- Maandag tot en met woensdag: administratie, overleg, voorbereiding toezicht, inrichtingencontroles,
- Donderdag en vrijdag: inrichtingencontroles, leeftijdscntroles supermarkten, slijterijen, para-commercie,
- Zaterdag en zondag: leeftijdscntroles horeca, evenementen, para-commercie, supermarkten en slijterijen.

Veiligheid boa's

De volgende maatregelen kunnen worden getroffen om de veiligheid van de toezichthouders te waarborgen, met name tijdens leeftijdscntroles buiten kantooruren in uitgaansgebieden waar veel jongeren aanwezig zijn:

- Werken in tweetallen, of samen met de politie. Vaak is de politie ook in de buurt aanwezig. Nadeel in kleine gemeenten is dat de politie kan worden weggeroepen.

⁴³ Opgemerkt moet worden dat van de 15 pilots slechts een pilot zich specifiek op leeftijdscntroles richten; bij de overige 14 pilots werd in eerste instantie ingezet op vergunningencontroles (om het vergunningenbestand up to date te krijgen) en pas in een later stadium op leeftijdscntroles. De output in termen van waarschuwingen en boeterapporten laat overigens zien dat ook de enige pilot die zich bezig hield met uitsluitend leeftijdscntroles uiteindelijk geen boeterapporten heeft uitgeschreven voor niet naleving van de leeftijdsgrenzen, maar wel voor andere overtredingen. Dit onderstreept dat op gemeentelijk niveau een scherp onderscheid tussen vergunningencontroles en leeftijdscntroles niet noodzakelijk is.

- Doorgeven aan meldkamer politie dat een boa-DHW actief is in een gemeente, zo nodig gespecificeerd naar gebied en soms naar inrichting,
- Het per mobiele telefoon kunnen inroepen van assistentie van politie of andere toezichthouders die in hetzelfde gebied actief zijn,
- Uitwisseling informatie tijdens wekelijkse briefings met andere toezichthouders en onderlinge afstemming controleacties.

2.6. Berekening benodigde inzet toezichthouders (uren, fte's): parameters voor een rekenmodel

Voor een berekening van de benodigde inzet (uren, fte's) zijn de volgende parameters nodig:

1. het aantal vergunningen (commerciële horeca, para-commerciële horeca, slijterijen), het aantal supermarkten en snackbars waar zwak-alcoholhoudende dranken verkocht mogen worden, het aantal evenementen, en het aantal te controleren verkooppunten waar een verbod op alcoholverkoop geldt.
2. de mate waarin jongeren als specifieke klantengroep per verkooppunt zijn aan te merken (hogere controlefrequentie, meer tijd voor controle nodig); uit de gegevens van Katwijk blijkt dat het om 10% van de cafés gaat, en om 10% van de sportkantines.
3. eventueel omvang van de groep jongeren die een bepaald verkooppunt bezoekt, als een indicatie van de tijdsduur per leeftijdscontrole en/of de wenselijkheid om in duo's te werken.

De NVWA heeft de volgende gegevens aangeleverd over het aantal te controleren locaties in het kader van de DHW⁴⁴.

	horeca	sportkantine	slijterij	supermarkt	totaal
Zuid-Holland Noord	1.255	188	81	160	1.684
Midden Holland	481	117	32	80	710
totaal Hollands Midden	1.736	305	113	240	2.394

Vooralsnog kan de informatie uit de pilots worden gebruikt om vuistregels op te stellen voor:

4. tijdsduur controles (onderscheid vergunningen en leeftijdscontroles)⁴⁵,
5. procentuele opbouw tijdsbesteding laat zien dat in de pilots 50% van de tijd wordt besteed aan controles, en 10% aan opstellen schriftelijke waarschuwingen en boeterapporten, en 40% aan overige werkzaamheden.

Naarmate meer ervaring is opgedaan binnen de regio, respectievelijk binnen afzonderlijke gemeenten, kunnen de vuistregels worden bijgesteld.

Verdere parameters:

6. Reistijd per controlebezoek (percentage per gemeente);
7. De tijdsinzet van leidinggevenden, administratieve ondersteuning etc. In de pilots werd de juridische afhandeling uitgevoerd door de NVWA. De afhandeling van een boeterapport kost bij de NVWA: totaal per boetezaak incl. zienswijze en bezwaar & beroep: 1 uur en 40 minuten, exclusief zienswijze en bezwaar & beroep: 1 uur. Verondersteld mag worden dat een eventuele strafbeschikking ook via de juridische afdeling van de gemeente loopt ter controle (correct en volledig ingevuld) voordat de beschikking wordt doorgestuurd naar bij het Centraal Justitieel Incasso Bureau (CJIB) door gemeenten.

⁴⁴ Gegevens per gemeente zijn opgenomen in bijlage 7.

⁴⁵ Als de DHW-controle wordt meegenomen tijdens andere controles, is er uiteraard geen sprake van (extra) reistijd.

8. De tijd die nodig is voor nalevingshulp buiten de controlebezoeken om. Dit is uiteraard afhankelijk van de manier waarop nalevingshulp wordt aangeboden.
9. Opleiding tot boa, aanvullende opleiding, bijscholing.

In een eventueel vervolgtraject kan een dergelijk rekenmodel ten behoeve van de gemeenten in Hollands Midden worden opgesteld, en desgewenst (met door gemeenten aan te leveren gegevens) worden ingevuld.

Met name wanneer overwogen wordt om voor anonieme leeftijdsgrenzencontrole (observatie) een regionale weekend-pool in te zetten, is een dergelijke berekening nodig om inzicht te krijgen in de kosten en haalbaarheid, en in het gebruik dat individuele gemeenten denken te maken van deze weekend-pool. Individuele gemeenten kunnen een dergelijk rekenmodel uiteraard ook gebruiken om de tijdsinzet voor vergunningencontrole te berekenen.

3. Tot slot

De relatie met de andere handreikingen: visie en ambitie

Er zijn inmiddels vier handreikingen opgesteld voor een aantal situaties waarin handhaving aan de orde komt. Dit betreft: de Handreiking Para-commerciële alcoholverstrekkers, Handreiking Evenementenbeleid, Handreiking Hokken en Keten, en de Handreiking Hangplekken en Zuipschuiten. In deze handreikingen wordt verwezen naar de Handreiking handhaving. Ook wordt in een aantal handreikingen aangegeven welke andere wet- en regelgeving relevant is. Bij evenementen betreft dit met name de APV (Algemene Plaatselijke Verordening), bij Hokken en keten is er een duidelijke relatie met handhaven op grond van het bestemmingsplan, de bouwveiligheid en brandveiligheid. Bij hangplekken en zuipschuiten (waarbij zuipschuiten zijn op te vatten als varende hangplekken) gaat het om openbare orde en overlast (APV) en om verkeersveiligheid. Inmiddels is mede op basis van deze handreikingen de Regionale Beleidsvisie Verslavingspreventie Zuid-Holland Noord opgesteld.

De werkgroep constateert dat gemeenten op dit moment voor de betreffende thema's Evenementenbeleid, Hokken en keten en Hangplekken en zuipschuiten al beschikken over mogelijkheden voor toezicht en handhaving. De gewijzigde DHW biedt daarnaast een aantal extra in deze handreiking beschreven mogelijkheden. Als de bestaande handhavingsmogelijkheden onvoldoende benut worden (visie, ambitie, risicoanalyse en prioriteitsstelling), dan zal er waarschijnlijk ook voor de additionele mogelijkheden onvoldoende draagvlak zijn.

De werkgroep is in deze handreiking niet ingegaan op de verdere stappen in de beleidscyclus, omdat dit met name samenhangt met de visie en ambitie ten aanzien van alcoholbeleid, ook afgewogen tegen andere beleidsambities en tegen het handhavingsbeleid in de gemeenten in bredere zin. Bij de afweging is met name ook het volksgezondheidsbeleid van belang, gelet op de risico's die verbonden zijn aan drankgebruik door jongeren, zowel hun eigen gezondheid en ontwikkelingsmogelijkheden, als het risico op verslaving en alcoholgerelateerde overlast. Toezicht en handhaving in het kader van de DHW is geen losstaande taak, maar zal bij voorkeur moeten worden geïntegreerd of minimaal moeten worden afgestemd met andere vormen van toezicht en handhaving, niet alleen vanuit inhoudelijke overwegingen, maar ook vanuit efficiency-overwegingen en om de administratieve druk op ondernemers te beperken. In dit opzicht is sprake van een duidelijk andere situatie dan in de pilots, waar extra menskracht kon worden ingezet op uitsluitend het toezicht DHW.

De verdere stappen in de beleidscyclus

In het kader van de beleidscyclus handhaving alcoholbeleid zijn de volgende stappen noodzakelijk voordat toezicht en handhaving geïmplementeerd kunnen worden.

- **Risico-inventarisatie en prioriteitstelling:** vanuit alcoholmatigingsbeleid gericht op jongeren is van belang dat wordt geïnventariseerd welke risico-situaties zich in de gemeente voordoen. Te denken valt

aan horeca-gelegenheden (met name para-commerciële horeca, zoals sportkantines) waar veel jongeren komen, aan evenementen die zich vooral richten op jongeren als doelgroep, aan supermarkten en andere winkels. Alcoholverstrekkers, waarvan bekend is dat zij de leeftijdsgrenzen onvoldoende handhaven, zullen frequenter gecontroleerd moeten worden, dan degenen die wel adequaat controleren op leeftijd.

- In het **handhavingsprotocol** van de gemeenten wordt expliciet gemaakt hoe bij constatering van overtredingen invulling wordt gegeven aan het interventiebeleid.
  - Dit kan een bestaand handhavingsprotocol zijn (APV, bijzondere wetten).
  - Gemeenten kunnen er ook voor kiezen specifiek voor de DHW een handhavingsprotocol op te stellen. In een aantal pilots is bijvoorbeeld vastgelegd dat niet direct handhavend wordt opgetreden, maar dat gezien de achterstand in het vergunningenbestand en de handhaving (een deel van) de drankverstrekkers op afspraak wordt bezocht om de vergunning door te spreken en gezamenlijk te kijken naar de stand van zaken in de naleving van de DHW-regelgeving. Daarbij worden de drankverstrekkers meteen ingelicht over vervolgstappen in het protocol, zoals onaangekondigde bezoeken om afgesproken verbeteringen te controleren.
  - Aan startende horeca-ondernemers kan een eerste geplande afspraak worden aangeboden, waarin de bovenstaande aanpak wordt gevolgd.
- In de **toezichtstrategie** wordt vastgelegd welke vormen van toezicht worden ingezet, de wijze waarop toezicht wordt uitgevoerd en bij welke doelgroepen het toezicht wordt ingezet. In de pilots werd meestal vooraf geen toezichtstrategie geëxpliciteerd. In vrijwel alle pilots werden werkende weg een aantal keuzes op hoofdlijnen gemaakt om het toezicht te sturen.
  - Bijvoorbeeld een keuze voor een gefaseerde indeling in te bezoeken categorieën drankverstrekkers, eventueel ook seizoensgebonden.
  - In andere pilots werden juist 'at random' alle categorieën drankverstrekkers bezocht vanuit de optiek van gelijke behandeling, en om te zorgen dat het nieuws van de intensievere controles zich snel over alle categorieën verspreidde.
  - In een aantal gemeenten werd aangesloten op bestaand toezicht bij horecabedrijven in het kader van andere wet- en regelgeving.

Mogelijkheden voor regionale samenwerking

De wenselijkheid c.q. noodzaak tot bovenlokale samenwerking is een afgeleide van de besluitvorming op gemeentelijk niveau. In deze handreiking is aangegeven dat gezamenlijke inzet van boa's DHW in principe mogelijk is, met instemming van de lokale driehoek. Ook is aangegeven in welke gevallen een dergelijke samenwerking een mogelijke optie is. Het gaat met name om:

1. Gezamenlijke keuze opleidingsinstituut, zo mogelijk ook inhuur op regionaal niveau.
2. Gefaseerd opleiden (één ambtenaar per gemeente per opleidingsronde), waardoor uitwisseling van kennis- en informatie, en met name ook praktijkervaring, wordt gefaciliteerd,
3. Afstemming beleid ten aanzien van doorverwijzing naar met name CJG en zorgnetwerken, verwijzing naar bureau Halt, contacten met alcoholverstrekkers, scholen etc.⁴⁶
4. Samenwerking bij de inzet van boa's bij anonieme observaties. Daarbij zijn verschillende opties denkbaar:
  - a. Bij anonieme observaties wordt de boa buiten de eigen gemeente ingezet (uitwisseling), met name bij kleinere gemeenten kan dit van toepassing zijn;
  - b. Het opzetten van een regionale weekendpool (eventueel voor Zuid-Holland Noord en Midden-Holland afzonderlijk). De assistent-boa's in de weekendpool worden ingehuurd via een uitzendbureau; de senior-boa's die deze weekendpool begeleiden kunnen door gemeenten bij toerbeurt worden geleverd of ingehuurd worden van bv. de

---

⁴⁶ Op dit moment wordt door VWS met de maatschappelijke actoren gewerkt aan een samenhangend doelgroepgericht preventiebeleid alcoholgebruik minderjarigen (plan alcohol en jeugd). Dat plan gaat vervolgens na de zomer naar de Tweede Kamer.

centrumgemeenten. De begeleiding en aansturing van de assistent-boa's vraagt specifieke vaardigheden van de senior-boa's die hiervoor worden ingezet.

5. Afstemming van de manier waarop monitoring plaatsvindt, om te komen tot eenduidige resultaten,
6. Bij inzet van mystery guests (nalevingsonderzoek) afstemming welk onderzoeksbureau, protocol etc. wordt toegepast.
7. Eenduidige terugkoppeling van de handhavingsresultaten (inclusief verwijzingen van jongeren naar CJG, zorgnetwerk, bureau Halt) naar het BOA, ten behoeve van de periodieke bijstelling van de Regiovisie.

Samen optrekken bij invoering: niet zelf het wiel uitvinden

Regionale samenwerking kan doelmatig zijn bij de invoering van deze voor gemeenten nieuwe taken. Gemeenten staan immers allemaal voor dezelfde nieuwe taak. Hoe pak je dit aan en wat heb je daar voor nodig? Deze handreiking is hiervoor een eerste stap. Bij de verdere uitwerking kan (sub)regionale samenwerking doelmatig zijn. De mogelijkheden hiertoe zullen ambtelijk en bestuurlijk worden verkend. Werkende weg kan dan antwoord gegeven worden op de hierboven genoemde suggesties om ook bij de uitvoering wel of niet regionaal samen te werken.

Overgangsfase

De eerste opleidingen bij de ROC's starten in september 2012 en duren 6 maanden. In Zuid-Holland wordt de opleiding aangeboden door ROC Zadkine.

Tijdens het eerste jaar na inwerkingtreding van de wet, wordt ondersteuning geboden door het Expertisecentrum van de NVWA (<http://www.handhavingDHW.nl/>). Op deze website is informatie te vinden over het expertisecentrum, de wetswijziging en de gevolgen daarvan. Vanaf 1 september wordt via deze website ook specifieke informatie over het toezicht en de vergunningverlening in de praktijk (methoden en technieken) beschikbaar gesteld aan professionals die werkzaam zijn bij gemeenten. Ook kan in het eerste jaar een beroep worden gedaan op toezichthouders van de NVWA, al is de capaciteit daarvoor relatief beperkt.

Evaluatie van de wet

Uitgangspunt van de nieuwe wet is de overdracht van het toezicht naar gemeenten. Daarmee komt interbestuurlijk toezicht te vervallen en krijgen gemeenten het vertrouwen dat zij het beste uitvoering kunnen geven aan deze nieuwe taak. Voortaan moet dus op lokaal niveau verantwoording worden afgelegd over de uitvoering van de wet. Daar past niet bij dat de rijksoverheid tot in detail nagaat hoe gemeenten invulling geven aan die nieuwe taak. In de evaluatie zal wel worden gekeken naar de problemen die gemeenten ervaren bij de uitvoering, de wijze waarop zij de wet hebben geïmplementeerd en wat de resultaten zijn (bron: stenogram behandeling Eerste Kamer 22 mei 2012).

Tot slot

De gewijzigde DHW is op 22 mei 2012 in de Eerste Kamer behandeld en aangenomen. De ingangsdatum is naar alle waarschijnlijkheid 1 januari 2013.

Een niet onbelangrijk deel van de Eerste Kamer wil de wettelijke leeftijdsgrens voor verkoop en bezit van zwak alcoholische drank alsnog verhoogd zien van 16 naar 18 jaar. Daarvoor heeft de PvdA een motie ingediend, die in juni 2012 is aangenomen.

Intussen worden in de Tweede Kamer voorbereidingen getroffen voor een initiatiefwetsvoorstel van de Christen Unie waarin alsnog wordt ingezet op de leeftijdsgrens van achttien jaar, met steun van PvdA en SGP. Ook het CDA is inmiddels (31 mei 2012) voor het verhogen van de leeftijdsgrens naar 18 jaar.

De Minister heeft in de Eerste Kamer aangegeven dat de leeftijdsgrens van 16 jaar geen principiële zaak is maar een pragmatische zaak, en dat het demissionaire kabinet een verhoging van deze grens zeker positief zal bejegenen.

Een aantal zaken die in het kader van de handhaving nog nader geregeld moeten worden, zijn:

- onder welk domein de boa's DHW gaan vallen. De taakafbakening binnen en tussen de domeinen wordt nog geëvalueerd, en waarschijnlijk vervolgens ook bijgesteld; het is aannemelijk dat hierbij ook rekening wordt gehouden met het toezicht door gemeenten in het kader van de gewijzigde DHW;
- er is nog geen (concept-) besluit bestuurlijke boetes, en ook is niet bekend welke sancties in het kader van strafrecht van toepassing zullen zijn. Dat betekent dat het nog niet mogelijk is om de benodigde interventiematrix in te vullen;
- in de interventiematrix zullen ook de overtredingen op grond van art. 4 (lokale verordening paracommercie) en art. 25a t/m d (overige verordenende bevoegdheden gemeenten) moeten worden meegenomen. Pas recent heeft de VNG een modelverordeningen opgesteld, die in april 2012 in concept beschikbaar waren. Naarmate gemeenten onderling sterker verschillen in de mate van detail bij de uitwerking van deze verordeningen, wordt het lastiger om een eenduidige regionale interventiematrix op te stellen, en is uitwisselbaarheid van boa's lastiger (voor zover dit als optie wordt gezien). Uiteraard betekenen meer gedetailleerde verordeningen ook dat het toezicht complexer wordt.

Ondanks de genoemde onzekerheden vertrouwt de werkgroep er op dat deze handreiking voldoende inzichtelijk heeft gemaakt wat onder handhaving en toezicht in het kader van de DHW in principe mogelijk is en wat er nog aan voorwerk verricht moet worden voordat gemeenten klaar zijn om toezicht en handhaving ook daadwerkelijk te kunnen uitvoeren.

Geraadpleegde bronnen

Wet- en regelgeving Drank- en Horecawet

Huidige wet- en regelgeving

- Drank- en Horecawet
- Besluit van 1 december 2004, houdende vaststelling van boetetarieven voor overtredingen van de Drank- en Horecawet (Besluit bestuurlijke boete Drank- en Horecawet)
- Besluit bestuurlijke boete Drank- en Horecawet Besluit van ??? houdende wijziging van het Besluit bestuurlijke boete Drank- en Horecawet in verband met de periodieke aanpassing van de boetebedragen. Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. Ingangsdatum 1 juli 2012 (aanpassing van de bijlage bij het Besluit van 1 december 2004)
- Openbaar Ministerie: Richtlijn voor strafvordering art. 44a lid 3 Drank- en Horecawet, d.d. 22 november 2010, ingangsdatum 1 januari 2011, einddatum 31 december 2014, Ministerie van Justitie
- Openbaar Ministerie: Richtlijn voor strafvordering Drank- en Horecawet (2011R023) Ministerie van Justitie en Veiligheid dd. 9 december 2011, ingaande 1 januari 2012 (indexering boetebedragen met 20%)
- Circulaire Buitengewoon Opsporingsambtenaar geldend op 17-04-2012, vervalt per 31-3-2014, laatst gewijzigd 10 januari 2011
- Brief Minister van Justitie en Veiligheid Datum 5 maart 2012: Voortgang professionalisering toezicht en handhaving openbare ruimte (evaluatie BOA's openbare ruimte start eind 2012)

Voorstel wijziging Drank- en Horecawet – stukken Eerste Kamer (situatie per 17 april 2012)

- Eerste Kamer. 32 022. Wijziging van de Drank- en Horecawet met het oog op de terugdringing van het alcoholgebruik onder met name jongeren, de voorkoming van alcoholgerelateerde verstoring van de openbare orde, alsmede ter reductie van de administratieve lasten.
  - Gewijzigd voorstel van wet 30 juni 2011
  - Voorlopig verslag van de vaste commissie voor volksgezondheid, welzijn en sport, Vastgesteld 8 november 2011
  - Memorie van antwoord, ontvangen 7 december 2011
  - Nader voorlopig verslag van de vaste commissie voor volksgezondheid, welzijn en sport, vastgesteld 14 februari 2012
  - Nadere memorie van antwoord ontvangen 9 maart 2012

Vindplaats van bovenstaande stukken:

http://www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/32022_terugdringen_alcoholgebruik#p1

- Drank- en Horecawet – geconsolideerde tekst (vergaderstukken VNG 12 april 2012)
- Stenogram behandeling Eerste Kamer 22 mei 2012

Overige bronnen: achtergrondinformatie

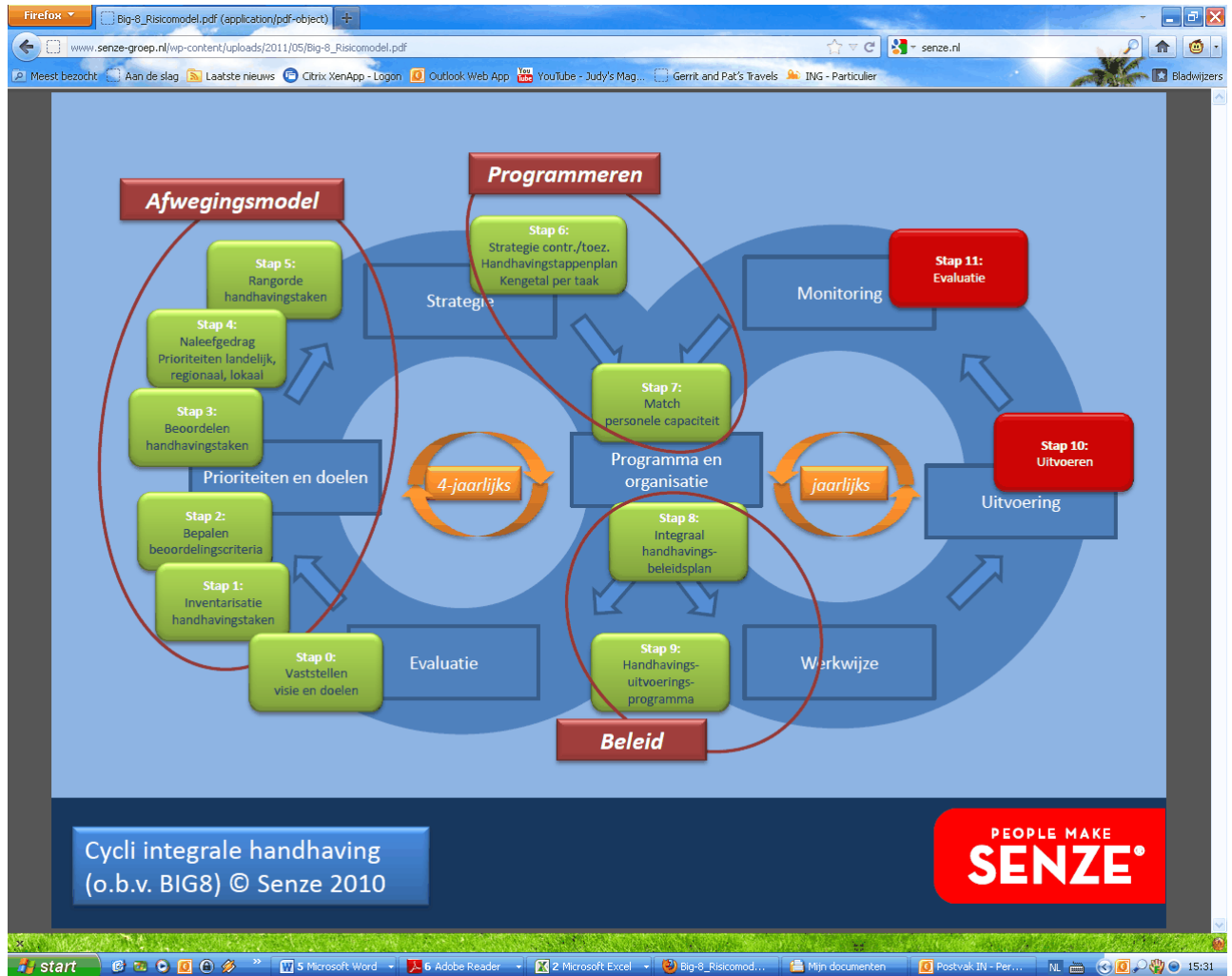
- Alcoholvergiftigingen en ongevallen met alcohol bij jongeren van 10 tot en met 24 jaar; H. Valkenberg, Stichting Consument en Veiligheid Amsterdam, maart 2012
- Big Eight – Beleidscyclus Handhaving. www.senze.nl
- Factsheet Alcoholverstrekking aan jongeren onder de 16 jaar in de gemeente Katwijk. Nalevingsonderzoek, derde meting. STAP/Universiteit Twente, Utrecht/Enschede, maart 2011
- Factsheet Naleving leeftijdsgrenzen bij Evenementen Alcohol en Jongeren in de Food Valley regio; STAP Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid /Universiteit Twente, Utrecht /Enschede, oktober 2011
- Jongeren en alcohol - peiling Leids JongerenPanel, gemeente Leiden, Gemeente Leiden, Afdeling Strategie en Onderzoek, BOA, Sociaal en Economisch Beleid, SEB, 2011 (cijfers nog niet in rapport opgenomen; zie bijlage 7)

- NovioConsult. Toezicht Drank- en Horecawet door gemeenten - Bevindingen evaluatieonderzoek, Nijmegen, 25 januari 2010

Bijlage 1 Beleidscyclus handhaving – Senze.nl

De Big-8 is een hulpmiddel om tot een cyclisch en sluitend beleidsproces te komen. Senze heeft een visuele weergave ontwikkeld van dit model. Deze kunt u downloaden in PDF format.

Hieronder worden de stappen uit het model van de BIG 8 en het risicomodel DBC risico toegelicht.

0. Vaststellen visie en doelen

Wat is de visie van de gemeenten op integrale handhaving? Wat zijn de boogde doelen?

1. Inventarisatie handhavingstaken

Teneinde het proces snel te laten verlopen zal Senze op basis van voorhanden stukken en de wensen van de organisatie een eerste voorstel doen voor de lijst met taken die zal worden meegenomen in de risicoanalyse. Het is vervolgens aan de organisatie om deze lijst verder aan te vullen en te wijzigen daar waar benodigd. Belangrijk bij het opstellen van de lijst is de wijze waarop deze geordend wordt. Uit onze praktijk blijkt dat een ordening op basis van branches/activiteiten goed aansluit bij de beleving in de praktijk.

Resultaat: lijst met activiteiten en taken

2. Bepalen beoordelingscriteria.

Om handhavingstaken te beoordelen is het nodig beoordelingscriteria vast te stellen. In deze stap zullen wij een voorstel doen en bespreken met de opdrachtgever. De criteria, die zo objectief mogelijk zijn geformuleerd, vormen

een belangrijke basis voor het model. Met de criteria kunnen de taken uit alle betrokken kleursporen uniform worden beoordeeld.

Resultaat: lijst met vastgestelde beoordelingscriteria

3. Beoordelen handhavingstaken: workshops risicoanalyse

In deze stap worden de handhavingstaken beoordeeld. Dit is een stevig karwei omdat veel taken bij het invullen zijn betrokken. In een workshop wordt de systematiek en werkwijze van het risicomodel toelichten. De deelnemers zullen zelf oefenen met het invullen van het model. Daarna zijn zij zelf in staat om het model in te vullen. De risicoanalyse wordt dus in grote mate door de medewerkers zelf ingevuld. Of indien gewenst onder begeleiding van Senze.

Resultaat: ingevuld model, lijst met geprioriteerde activiteiten

4. Naleefgedrag, landelijke, regionale en lokale prioriteiten

Naast de reguliere scores die handhavingstaken in het model krijgen, is er nog een aantal mogelijkheden om de uitkomsten te beïnvloeden. Zo kan het naleefgedrag worden meegenomen. Een groot naleefgedrag vertaalt zich in een lagere prioriteit. Ook kunnen bestuurlijk/politieke prioriteiten die spelen op landelijk, regionaal of lokaal niveau worden ingevoerd. Daarmee kunnen prioriteiten handmatig worden aangepast, waarbij de aanpassing zichtbaar blijft. Resultaat: prioriteiten aangepast aan politieke context

5. Rangorde handhavingstaken

Deze stap geeft het resultaat van alle voorgaande stappen. Uit het model komt een lijst met alle taken die op verschillende wijzen geordend kunnen worden, bijvoorbeeld op basis van activiteiten, op basis van kleurspoor etc. De rangorde bepaald welke taak het belangrijkste wordt gevonden en welke taken minder belangrijk worden gevonden, op basis van de risico-analyse.

Resultaat: rangorde handhavingstaken

6. Opstellen strategieën, stappenplannen en kengetallen

Om te kunnen bepalen hoeveel tijd gemoeid is met het uitvoeren van een bepaalde handhavingstaak, dient er een strategie voor alle betreffende taken te worden opgesteld, waarin de mate van toezicht en het in te zetten sanctie instrumentarium bij opvolging aan de orde komt. Voor veel taken kan worden volstaan met een aantal uniforme aannames. Zo kunnen activiteiten met een hoge prioriteit 100% of jaarlijks worden gecontroleerd, activiteiten met een gemiddelde prioriteit 50% of 1 maal per 2 jaar etc. Of deze wijze wordt de prioriteit vertaald naar een toezichtsintensiteit. Deze kan afwijken van huidige keuzes!

Vervolgens worden stappenplannen opgesteld. In een stappenplan staan de verschillende stappen die nodig zijn om handhavend op te treden. Zo kan men werken met een controle, waarschuwingsbrief, vooraankondiging, opleggen bestuursdwang etc. Inzicht in deze stappen is nodig om uniform te werken en om kengetallen te kunnen bepalen. Kengetallen zijn vaak voorhanden op basis van ervaring. In deze fase zullen kengetallen gebruikt worden om de hoeveelheid tijd per controle weer te geven. Indien kengetallen niet voorhanden zijn zullen aannames gemaakt worden. Hier zal ook moeten worden ingeschat hoeveel tijd een integrale controle kost.

Resultaat: keuze van handhavingstrategieën, uitgewerkte en vastgelegde stappenplannen, kengetallen.

7. Match personele capaciteit

De benodigde tijd per activiteit kan vervolgens aan de prioriteitenlijst gekoppeld worden. Op deze manier ontstaat een overzicht van de voor het uitvoeren van de verschillende activiteiten benodigde tijd. Vervolgens kan de benodigde capaciteit vergeleken worden met de beschikbare capaciteit. Vervolgens ontstaat er een proces waarin gekeken gaat worden in welke mate de organisatie op grond van de aannames en de risicoanalyse haar handhavingstaken adequaat kan uitvoeren.

Resultaat: overzicht van benodigde capaciteit en beschikbare capaciteit + scenario's voor het overbruggen van verschillen hiertussen.

Stap 8 : opstellen integraal handhavingsplan

Op basis van de in de voorgaande stappen opgedane informatie en gemaakte keuzes wordt een integraal handhavingbeleidsplan opgesteld dat als basis kan dienen voor het opstellen van de handhavinguitvoeringsprogramma's voor de volgende jaren. Het integraal handhavingbeleidsplan geeft een beeld van het in de vorige fasen doorlopen proces en de resultaten daarvan. Hierbij wordt tevens een link gelegd met de eisen uit H 5 van de Wabo en de kwaliteitcriteria die worden gesteld aan een robuuste uitvoering van de toezichtstaken.

Resultaat: vastgelegd integraal handhavingsbeleid.

Stap 9: handhavingsuitvoeringprogramma 2012

Op basis van het integraal handhavingbeleidsplan, de bestuurlijke prioritering en de beschikbare capaciteit wordt een uitvoeringsprogramma voor 2012 opgesteld. Dit geeft inzicht in de uit te voeren taken en de hiervoor benodigde en beschikbare capaciteit.

Resultaat: vastgesteld uitvoeringsprogramma 2012.

Stap 10: uitvoeren

Een integrale uitvoering van de handhaving is daarmee in 2012 mogelijk geworden, gebaseerd op de prioritering en beschikbare middelen. De implementatie en cultuuromslag valt formeel buiten de opdracht, maar vormt wel een onlosmakelijk onderdeel voor een succesvolle implementatie.

Resultaat: integrale handhaving zoals beoogd door de Wabo.

Stap 11: evaluatie

De resultaten van de integrale handhaving worden vergeleken met de doelstellingen. Afwijkingen worden onderzocht en het geheel wordt gerapporteerd. Op basis van de resultaten van de uitvoering en eventuele bijstelling van de bestuurlijke prioritering, kan bijsturing plaatsvinden. Actiehouder permanent door de organisatie.

Resultaat:inzicht in realisatie van doelstelling en mogelijkheid tot bijsturing.

Bijlage 2 Opleiding toezichthouders Drank- en Horecawet

04/12

Beroepsprofiel

Naast de reguliere taken van de gemeentelijk toezichthouders, omvatten de taken in het kader van de Drank- en Horecawet (DHW) het toezicht op vrijwel de gehele DHW. Dit betekent de controle van het vergunningenstelsel als ook de verkoopverboden en in het bijzonder de leeftijdsgrenzen in de horeca (inclusief sportkantine en andere niet-commerciële horeca) en de detailhandel.

Doel

De cursus heeft als doel uw kennis en vaardigheden ten aanzien van het toezicht op de Drank- en Horecawet te vergroten, ten behoeve van het behalen van het examen. Doelgroep De cursus is bedoeld voor uitvoerende en aspirant toezichthouders Drank- en Horecawet van gemeenten die tevens beschikken, of gaan beschikken, over een Buitengewoon Opsporingsambtenaar (BOA) bevoegdheid binnen Domein I (Openbare ruimte) of Domein II (Milieu en Welzijn). Instroomeis Om deel te nemen aan deze cursus dient u minimaal te functioneren op mbo-niveau 3. Aanstelling

Om te kunnen functioneren als toezichthouder dient u door de burgemeester officieel aangewezen te worden. Tevens dient u te beschikken, of gaan beschikken, over een geldig BOA certificaat. Daarnaast dient u het centraal examen dat is vastgesteld en gekwalificeerd door de examencommissie van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) met voldoende resultaat af te ronden.

Opbouw

De cursus bestaat uit 3 modules, gedurende in totaal 24 dagdelen à 3 klokuren.

Module 1: Drank- en Horecawet algemeen (12 dagdelen)

- Introductie deelnemers
- Uitleg opleiding
- Achtergrond kader
- DHW definities, belangrijkste artikelen (niet) vergunningplichtige bedrijven, het werkveld
- Theorie toezicht en opsporing en bevoegdheden
- Theorie boeterapport

Module 2: Leeftijdsgrenzen (8 dagdelen)

- Methodiek Leeftijdsgrenzen
- Productkennis
- Theorie boeterapport

Module 3: Andere artikelen DHW en examentraining (4 dagdelen)

- Nieuwe gemeentelijke bevoegdheden
- Effectieve maatregelen in integraal alcoholbeleid
- Gelegenheid tot het stellen van vragen over de gehele stof
- Examentraining

- Evaluatie

De cursus is voornamelijk examengericht. Er wordt enige aandacht besteed aan de noodzaak van soft-skills, maar deze worden niet als zodanig getraind. Het ROC kan hiervoor extra modules aanbieden.

Examinering

Na afloop van de cursus wordt een centraal examen afgenomen dat is vastgesteld en gekwalificeerd door de examencommissie van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit. Dit examen bestaat uit twee delen (theorie en boeterapport). U dient beide onderdelen met voldoende resultaat af te ronden.

Einddocument

Na het behalen van het centrale (theoretisch) examen ontvangt u namens de examencommissie van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit het certificaat Toezichthouder Drank- en Horecawet van het ROC.

Startdata, prijzen en locaties

De cursusprijs Toezichthouder Drank- en Horecawet is € 2200,-. Deze prijs is inclusief lesmateriaal en 1 examen. De cursus is vrijgesteld van BTW.

U kunt zich via de cursuskalender aanmelden voor bovengenoemde cursus (inclusief examen) bij één van de deelnemende Regionale Opleidingscentra (ROC's)⁴⁷. U kunt zich via de examenkalender aanmelden voor het centrale examen.

Bron: <http://www.friesepoort.com>

---

⁴⁷ Voor Zuid-Holland is dit ROC Zadkine. Op dit moment (31 mei 2012) staat op hun website nog geen informatie over de cursus toezichthouder DHW.

Bijlage 3 Regelgeving boa's (selectie Circulaire dd. 10 januari 2011)

2.2. Eisen aan boa's - 2.2.1. In bezoldigde overheidsdienst

Gelet op de grote impact die het gebruik van opsporingsbevoegdheid en geweldsmiddelen op burgers en ondernemingen kan hebben blijven deze bevoegdheden een privilege voorbehouden aan de overheid. Dit betekent dat boa's in beginsel in bezoldigde dienst moeten zijn van een publiekrechtelijk rechtspersoon of een privaatrechtelijk rechtspersoon die voldoet aan de navolgende voorwaarden.

- 1. De rechtspersoon is een overheidslichaam of is volledig in handen van een overheidslichaam. In het geval van een BV of NV is hiervan sprake indien de aandelen volledig in handen zijn van de overheid (van bijvoorbeeld één of meer gemeenten). In het geval van een stichting of vereniging dienen in de statuten te zijn opgenomen dat het stichtings- of verenigingsbestuur wordt gevormd door afgevaardigden van een overheidslichaam die de stichting of vereniging heeft opgericht.
- 2. Indien er voor een stichting of vereniging als rechtsvorm wordt gekozen, mogen er geen private partijen in het (dagelijks dan wel stichtings- of verenigings)bestuur van de stichting of vereniging participeren. Tevens dienen de bestuursposities functiegebonden te zijn. Dat wil zeggen dat, indien er bijvoorbeeld een burgemeester in het bestuur zitting heeft, hij die functie ambtshalve bekleedt en niet als privé-persoon.
- 3. De democratische controle op de rechtspersoon dient gewaarborgd te zijn opdat de democratische controle op de handhavings- en opsporingsactiviteiten van de rechtspersoon in volle omvang uitgeoefend kan worden (hiertoe dienen tevens de voorwaarden 1 en 2).
- 4. De lokale driehoek dient in te stemmen met het onderbrengen van de betreffende boataken in de betreffende rechtspersoon. Het is raadzaam om voor de organisatorische inbedding instemming van de lokale driehoek te vragen. Dit sluit aan op het vereiste van inbedding in het lokale veiligheidsbeleid.
- 5. De boa's dienen onder operationele regie van de politie te werken.

2.3. Toezicht op boa's

De kwaliteit van de strafrechtelijke handhaving door de boa's dient te worden gemonitord door de toezichthouder en de direct toezichthouder. Dit om twee redenen:

- – om de kwaliteit van de opsporing door de boa's te kunnen monitoren en te waarborgen;
- – om mede daardoor optimaal gebruik te kunnen maken van het grote opsporingspotentieel van de boa's.

Daar waar een boa opsporingshandelingen verricht, is hij voor dit optreden verantwoording verschuldigd aan de officier van Justitie. Vanwege deze gezagsrelatie is er met betrekking tot de regeling van het toezicht over de boa gekozen een hoofdofficier van justitie als toezichthouder aan te stellen. De mogelijke aanwijzingen van de toezichthouder betreffen het functioneren van de boa in meer algemene zin, onder meer gerelateerd aan de eisen van de wet en het BBO.

In de uitoefening van het dagelijks toezicht op de boa met betrekking tot een juiste uitoefening van opsporingsbevoegdheden, een goede samenwerking met de politie, de naleving van de instructie en deels ook het onderricht, is voorzien met de benoeming van een direct toezichthouder. In de regel zal dit een korpschef van een regionaal politiekorps zijn.

3.4. Landelijke opsporingsbevoegdheid

In het nieuwe bestel worden alle boa's landelijk opsporingsbevoegd gemaakt waardoor samenwerking tussen gemeenten (op piekmomenten) veel eenvoudiger is. Hierdoor kunnen afspraken worden gemaakt over de inzet van boa's op regionaal niveau. Aan de mogelijkheid om landelijk te werken worden voorwaarden gesteld. De boa onthoudt zich – zoals een politiefunctionaris – in principe van optreden buiten zijn gebied van aanstelling. Hij mag alleen dan optreden buiten zijn eigen gebied, indien dat gebeurt in overleg met het bevoegde gezag (de lokale driehoek) en – indien van toepassing – in overleg met het bevoegd gezag van een eventueel ander gebied dan het gebied van aanstelling. Het is de taak van de toezichthouder en direct toezichthouder om het bevoegd gezag van de betreffende gebieden te informeren. Deze afstemming dient te worden vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Hierin moet staan welke partijen met elkaar gaan samenwerken, hoe wordt omgegaan met het gebruik van politiebevoegdheden en geweldsmiddelen, wie de direct toezichthouder en toezichthouder zijn en of het bevoegd gezag is geïnformeerd. Het is aan de betreffende partijen welke afspraken zij nog meer willen vaststellen in de overeenkomst (bijvoorbeeld aantal boa's). Bijlage C-I bevat een voorbeeld van een samenwerkingsovereenkomst welke ten grondslag kan liggen aan een samenwerkingsverband.

Bijlage 4 Voorbeeld inhoud samenwerkingsconvenant boa's

Partij I: gegevens werkgever en welke boa's het betreffen (personalia, functie, boa akten)

Partij II: gegevens werkgever en welke boa's het betreffen (personalia, functie, boa akten)

Partijen komen overeen de taken, zoals deze zijn opgenomen in het Besluit Buitengewoon Opsporingsambtenaar, onder eindverantwoordelijkheid te brengen van partij I.

Het betreft de volgende artikelen:

Art. 9 lid 1 werkgever dient een aanvraag tot het verlenen van de akte in etc.

Art. 41 lid 1 werkgever verschaft de toezichthouder(s) en de direct toezichthouder(s) alle door hen gewenste informatie met betrekking tot de in dienst zijnde werkzame buitengewoon opsporingsambtenaar.

Art. 42 werkgever zendt terstond een afschrift van een klacht over het optreden van een buitengewoon opsporingsambtenaar betreffende de uitoefening van diens bevoegdheden als buitengewoon opsporingsambtenaar aan de toezichthouder en de direct toezichthouder.

Bij de afhandeling van de klacht neemt de werkgever het oordeel van de toezichthouder over de rechtmatigheid en behoorlijkheid van de uitoefening van die bevoegdheden in acht.

Partijen komen verder overeen (ruimte voor andere afspraken)

De betreffende boa's zijn hierbij bevoegd om te handhaven binnen het volgende gebied (geografisch): ...

Het bevoegd gezag van de regio ... en (indien van toepassing) de regio (...) is d.d. akkoord gegaan met deze overeenkomst.

De overeenkomst wordt aangegaan voor onbepaalde tijd en kan door de 2 betrokken partijen op elk moment opgezegd worden.

Dit opzeggen gebeurt schriftelijk bij de regionaal coördinator BOA' van de Regiopolitie ....
(betreffende politiekorps)

Plaats en datum

Partij I   partij II

Naam werkgever naam werkgever

Gezien en akkoord: de betrokken toezichthouders en direct toezichthouders

Bijlage 5 Overtredingen DHW – geconsolideerde wettekst op basis wijzigingsvoorstellen

Artikel 3 Rechtsgeldige vergunning

Het is **verboden** zonder daartoe strekkende vergunning van de burgemeester het horecabedrijf of slijtersbedrijf uit te oefenen.

Artikel 4 Lokale verordening para-commercie ter voorkoming van oneerlijke mededinging

1. Bij gemeentelijke verordening worden ter voorkoming van oneerlijke mededinging regels gesteld waaraan para-commerciële rechtspersonen zich te houden hebben bij de verstrekking van alcoholhoudende drank.
2. Bij zodanige verordening is het de gemeente toegestaan rekening te houden met de aard van de para-commerciële rechtspersoon.
3. De in het eerste lid bedoelde regels hebben in elk geval betrekking op de volgende onderwerpen:
  - a. de tijden gedurende welke in de betrokken inrichting alcoholhoudende drank mag worden verstrekt;
  - b. in de inrichting te houden bijeenkomsten van persoonlijke aard, zoals bruiloften en partijen;
  - c. in de inrichting te houden bijeenkomsten die gericht zijn op personen die niet of niet rechtstreeks bij de activiteiten van de betreffende rechtspersoon betrokken zijn.
4. De burgemeester kan met het oog op bijzondere gelegenheden van zeer tijdelijke aard voor een aaneengesloten periode van ten hoogste twaalf dagen ontheffing verlenen van de bij of krachtens dit artikel gestelde regels.
5. De ontheffing, of een afschrift daarvan, is in de inrichting aanwezig.

Artikel 9 Reglement para-commercie

1. Het bestuur van een para-commerciële rechtspersoon stelt voor het verkrijgen van een vergunning tot uitoefening van het horecabedrijf een reglement vast dat waarborgt dat de verstrekking van alcoholhoudende drank in de inrichting vanuit het oogpunt van sociale hygiëne op verantwoorde wijze geschiedt.
2. In het reglement wordt vastgelegd:
  - a. welke kwalificatienormen worden gesteld aan de voorlichtingsinstructie op het gebied van sociale hygiëne die barvrijwilligers krijgen om te kunnen voldoen aan de eis gesteld in artikel 24, tweede lid onder c;
  - b. de wijze waarop door of namens het bestuur wordt toegezien op de naleving van het reglement.
3. De para-commerciële rechtspersoon houdt een registratie bij van de barvrijwilligers die de in het tweede lid bedoelde voorlichtingsinstructie hebben gekregen. Deze registratie of een afschrift daarvan is in de inrichting aanwezig.
4. Het reglement of een afschrift daarvan, is in de inrichting aanwezig.
5. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld met betrekking tot de inhoud van het reglement.

Artikel 12

1. Het is **verboden** alcoholhoudende drank te verstrekken voor gebruik ter plaatse anders dan in een in de vergunning vermelde horecalokaliteit of anders dan op een in de vergunning vermeld terras, tenzij het betreft het vanuit zodanige lokaliteit afleveren van alcoholhoudende drank op bestelling in hotelkamers ingericht voor nachtverblijf of het verstrekken van alcoholhoudende drank door het in dergelijke hotelkamers beschikbaar te stellen.
2. Het is **verboden** sterke drank te verstrekken voor gebruik elders dan ter plaatse anders dan in een slijtlokaliteit die in de vergunning is vermeld.

Artikel 13

1. Het is **verboden** in een horecalokaliteit of op een terras alcoholhoudende drank te verstrekken voor gebruik elders dan ter plaatse.
2. Het is **verboden** in een slijtlokaliteit alcoholhoudende drank te verstrekken voor gebruik ter plaatse, tenzij het betreft verstrekking om niet door een persoon die in die slijtlokaliteit dienst pleegt te doen en die verstrekking tot doel heeft een klant die daarom verzoekt een alcoholhoudende drank die in dat slijtersbedrijf verkrijgbaar is te laten proeven.

Artikel 14

1. Het is **verboden** een slijtlokaliteit gelijktijdig in gebruik te hebben voor het verrichten van andere bedrijfsactiviteiten dan die welke tot het slijtersbedrijf behoren dan wel toe te laten dat daarin zodanige activiteiten worden uitgeoefend.
2. Het is **verboden** een horecalokaliteit of een terras tevens in gebruik te hebben voor het uitoefenen van de kleinhandel of zelfbedieningsgroothandel of het uitoefenen van een van de in het derde lid genoemde activiteiten, dan wel toe te laten dat daarin zodanige handel wordt of zodanige activiteiten worden uitgeoefend, tenzij het betreft de verkoop van etenswaren die voor consumptie gereed zijn.
3. De in het tweede lid bedoelde activiteiten zijn:
  - a. het bedrijfsmatig aan particulieren verkopen van goederen in het kader van een openbare verkoping, als bedoeld in artikel 1 van de Wet ambtelijk toezicht bij openbare verkopingen;
  - b. het bedrijfsmatig aanbieden van diensten, uitgezonderd diensten van recreatieve en culturele aard;
  - c. het bedrijfsmatig verhuren van goederen;
  - d. het in het openbaar bedrijfsmatig opkopen van goederen.
4. Onder diensten van recreatieve aard als bedoeld in het derde lid, onder b, wordt niet verstaan het aanbieden van kansspelen, met uitzondering van het aanwezig hebben van speelautomaten als bedoeld in Titel Va van de Wet op de kansspelen.

Artikel 15

1. Het is **verboden** de kleinhandel, met uitzondering van de kleinhandel in condooms en damesverband, of de zelfbedieningsgroothandel of een in artikel 14, derde lid, genoemde activiteit, uit te oefenen in een lokaliteit behorende tot een inrichting waarin het horecabedrijf wordt uitgeoefend, indien het publiek uitsluitend toegang heeft tot die lokaliteit door een lokaliteit te betreden waar alcoholhoudende drank aanwezig is.
2. Het is **verboden** dat een slijtlokaliteit in verbinding staat met een ruimte waarin de kleinhandel of zelfbedieningsgroothandel of enige in artikel 14, derde lid, genoemde activiteit wordt uitgeoefend, tenzij is voldaan aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen voorschriften.

Artikel 16

Het is degene, die bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank verstrekt, **verboden** daartoe automaten, waaruit de afnemers zelfstandig zodanige drank kunnen betrekken aanwezig te hebben, tenzij deze zich bevinden in hotelkamers, ingericht voor nachtverblijf, welke deel uitmaken van een inrichting waarin het horecabedrijf rechtmatig wordt uitgeoefend.

Artikel 17

Het is **verboden** bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank voor gebruik elders dan ter plaatse aan particulieren te verstrekken of af te leveren anders dan in een gesloten verpakking, die niet zonder kenbare beschadiging kan worden geopend.

Artikel 18

1. Het is **verboden** in de uitoefening van een ander bedrijf dan het slijtersbedrijf zwak-alcoholhoudende drank voor gebruik elders dan ter plaatse aan particulieren te verstrekken.
2. Het in het eerste lid vervatte verbod geldt niet ten aanzien van het verstrekken in:
  - a. een winkel waarin in overwegende mate levensmiddelen of tabak en aanverwante artikelen of uitsluitend zwak-alcoholhoudende dranken al dan niet tezamen met alcoholvrije dranken worden verkocht;
  - b. een warenhuis met een levensmiddelenafdeling met een vloeroppervlakte van tenminste 15 m² waarop een gevarieerd assortiment aan verpakte en onverpakte eetwaren wordt verkocht;
  - c. een voor het publiek toegankelijke besloten ruimte waarin hoofdzakelijk gerede eetwaren voor gebruik ter plaatse en elders dan ter plaatse plegen te worden verkocht, niet zijnde een horecalokaliteit.
3. Zwak-alcoholhoudende dranken zijn in de gevallen bedoeld in het tweede lid, zodanig in de besloten ruimte geplaatst, dat deze dranken voor het publiek duidelijk te onderscheiden zijn van alcoholvrije dranken. Alcoholvrije alternatieven voor bier en wijn behoeven niet te worden onderscheiden van zwak-alcoholhoudende dranken.

Artikel 19

1. Het is **verboden**, anders dan in de rechtmatige uitoefening van het slijtersbedrijf of van het partijen-cateringbedrijf gelegenheid te bieden tot het doen van bestellingen voor sterke drank en sterke drank op bestelling af te leveren of te doen afleveren aan huizen van particulieren. Onder partijen-catering wordt verstaan het, gepaard gaande met dienstverlening, bedrijfsmatig verstrekken van gerechten en dranken voor gebruik bij besloten partijen op een door een opdrachtgever te bepalen plaats, die slechts incidenteel beschikbaar is voor dergelijke partijen.
2. Het is **verboden** gelegenheid te bieden tot het doen van bestellingen voor zwak-alcoholhoudende drank en zwak-alcoholhoudende drank op bestelling af te leveren of te doen afleveren aan huizen van particulieren, anders dan vanuit:
  - a. een niet voor publiek toegankelijke besloten ruimte, waarin overeenkomstige bestellingen plegen te worden aanvaard, niet zijnde een horecalokaliteit;
  - b. een ruimte als bedoeld in artikel 18, tweede lid;
  - c. een inrichting waarin het slijtersbedrijf wordt uitgeoefend.

Artikel 19a: *three strikes out leeftijds grenzen*

1. De burgemeester kan de natuurlijke persoon of de rechtspersoon die een bedrijf exploiteert als bedoeld in artikel 18, tweede lid, of artikel 19, tweede lid, onder a, en die in een periode van 12 maanden drie maal artikel 20, eerste lid, heeft overtreden, de bevoegdheid ontzeggen zwak-alcoholhoudende drank te verkopen vanaf de locatie waar bedoeld gedrag heeft plaatsgevonden.
2. De ontzegging wordt opgelegd voor ten minste een week en ten hoogste 12 weken.
3. De burgemeester is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang ter handhaving van een krachtens dit artikel opgelegde ontzegging.

Artikel 20 leeftijds grenzen

1. Het is **verboden** bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank te verstrekken aan een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt. Onder verstrekken als bedoeld in de eerste volzin wordt eveneens begrepen het verstrekken van alcoholhoudende drank aan een persoon van wie is vastgesteld dat deze de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt, welke drank echter kennelijk bestemd is voor een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt.
2. Het is **verboden** bedrijfsmatig of anders dan om niet sterke drank te verstrekken aan een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt. Onder verstrekken als bedoeld in de eerste volzin wordt eveneens begrepen het verstrekken van sterke drank aan een persoon van wie is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, welke drank echter kennelijk bestemd is voor eenpersoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt.

3. Het is **verboden** in een slijtlokaliteit de aanwezigheid toe te laten van een persoon van wie niet is vastgesteld dat deze de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt, anders dan onder toezicht van een persoon van 21 jaar of ouder.
4. De vaststelling, bedoeld in het eerste tot en met derde lid:
  - a. geschiedt aan de hand van een document als bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Wet op de identificatieplicht, dan wel op een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen andere wijze;
  - b. blijft achterwege, indien het een persoon betreft die onmiskenbaar de vereiste leeftijd heeft bereikt.
5. Bij de voor het publiek bestemde toegang tot een horecalokaliteit, een slijtlokaliteit, een ruimte als bedoeld in artikel 18, tweede lid, of een vervoermiddel waarin bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank wordt verstrekt, dient duidelijk zichtbaar en goed leesbaar te worden aangegeven welke leeftijdsgrens of leeftijdsgrenzen gelden. Bij regeling van Onze Minister kunnen daaromtrent nadere regels worden gesteld of modellen worden vastgesteld.
6. (**strafrecht, geen boete**) Het is **verboden** in een slijtlokaliteit of horecalokaliteit of op een terras de aanwezigheid toe te laten van een persoon die in kennelijke staat van dronkenschap of kennelijk onder invloed van andere psychotrope stoffen verkeert.
7. (**strafrecht, geen boete**) Het is **verboden** in kennelijke staat van dronkenschap of kennelijk onder invloed van andere psychotrope stoffen dienst te doen in een slijtlokaliteit of horecalokaliteit.

Artikel 21 (strafrecht, geen boete)

Het is **verboden** bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank te verstrekken, indien redelijkerwijs moet worden vermoed, dat dit tot verstoring van de openbare orde, veiligheid of zedelijkheid zal leiden.

Artikel 22 Verbod alcoholverkoop

1. Het is **verboden** bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank te verstrekken:
  - a. op plaatsen waar brandstof voor middelen van vervoer aan particulieren wordt verstrekt en in winkels die aan een benzinestation zijn verbonden;
  - b. in winkels die verbonden zijn aan een inrichting waarin het horecabedrijf wordt uitgeoefend gelegen langs een krachtens de Wegenverkeerswet 1994 als autoweg aangeduide weg;
  - c. in ruimten gelegen langs een krachtens de Wegenverkeerswet 1994 als autosnelweg aangeduide weg, tenzij het betreft het verstrekken van alcoholhoudende drank voor gebruik ter plaatse in een horecalokaliteit of op een in de onmiddellijke nabijheid van een horecalokaliteit gelegen terras, en in die inrichting hoofdzakelijk warme maaltijden voor directe consumptie ter plaatse worden verstrekt.
2. Bij algemene maatregel van bestuur kan het bedrijfsmatig of anders dan om niet verstrekken van alcoholhoudende drank worden **verboden**:
  - a. in stadions of bij die maatregel aangewezen delen daarvan, in gebruik bij organisaties van betaald voetbal, gedurende de tijd dat zij in verband met wedstrijden van betaald voetbal voor het publiek geopend zijn;
  - b. in gebouwen of in die maatregel aangewezen delen daarvan, die in gebruik zijn bij instellingen op het terrein van de gezondheidszorg en het onderwijs en in zwembaden.
3. Een krachtens het tweede lid vastgestelde algemene maatregel van bestuur treedt niet eerder in werking dan acht weken na de datum van uitgifte van het Staatsblad waarin hij is geplaatst. Van de plaatsing wordt onverwijld mededeling gedaan aan de beide kamers der Staten-Generaal.

Artikel 24 Afwezigheid leidinggevenden in horeca, slijterij, para-commerce

1. Het is **verboden** een horecalokaliteit of een slijtlokaliteit voor het publiek geopend te houden indien in de inrichting niet aanwezig is:
  - a. een leidinggevende die vermeld staat op het aanhangsel bij de vergunning, bedoeld in artikel 29, tweede lid, met betrekking tot die inrichting of een andere vergunning van dezelfde vergunninghouder of b. een

persoon wiens bijschrijving op grond van artikel 30a, eerste lid, is gevraagd, mits de ontvangst van die aanvraag is bevestigd, zolang nog niet op die aanvraag is beslist.

2. In afwijking van het eerste lid is het een para-commerciële rechtspersoon **verboden** een horecalokaliteit, gedurende de tijd dat daar alcoholhoudende drank wordt verstrekt, geopend te houden, indien in de inrichting niet aanwezig is:

a. een leidinggevende die vermeld staat op het aanhangsel bij de vergunning, bedoeld in artikel 29, tweede lid, met betrekking tot die inrichting of een andere vergunning van dezelfde vergunninghouder of b. een persoon wiens bijschrijving op grond van artikel 30a, eerste lid, is gevraagd, mits de ontvangst van die aanvraag is bevestigd, zolang nog niet op die aanvraag is beslist of c. een barvrijwilliger die een voorlichtingsinstructie als bedoeld in artikel 9, tweede lid, heeft gekregen.

3. Het is **verboden** in een slijtlokaliteit of horecalokaliteit, gedurende de tijd dat daarin dranken worden verstrekt, personen jonger dan 16 jaar dienst te laten doen. 4. Indien dit voor de naleving van artikel 20, eerste tot en met vierde lid, noodzakelijk is, kan bij algemene maatregel van bestuur de leeftijd, genoemd in het derde lid, op 18 jaar worden gesteld, met dien verstande dat zulks alsdan niet geldt voor personen die alcoholhoudende drank verstrekken in het kader van een in de maatregel aan te geven beroepsopleiding.

Artikel 25

1. Het is degene die, anders dan in de rechtmatige uitoefening van het slijtersbedrijf of horecabedrijf, een ruimte voor het publiek geopend houdt, **verboden**:

a. in die ruimte alcoholhoudende drank aanwezig te hebben, tenzij dit geschiedt ten dienste van het rechtmatig in die ruimte bedrijfsmatig of anders dan om niet aan particulieren verstrekken van zwak-alcoholhoudende drank voor gebruik elders dan ter plaatse, mits deze drank zich bevindt in een verpakking die voldoet aan de bij artikel 17 gestelde eis;

b. in de voor het publiek niet toegankelijke delen van die ruimte alcoholhoudende drank in voorraad te hebben, tenzij het betreft:

1°. het in voorraad hebben van zwak-alcoholhoudende drank ten dienste van het in de rechtmatige uitoefening van een ander bedrijf dan het slijtersbedrijf bedrijfsmatig aan particulieren verstrekken van deze drank voor gebruik elders dan ter plaatse, mits deze drank zich bevindt in een verpakking die voldoet aan de bij artikel 17 gestelde eis;

2°. het in voorraad hebben van alcoholhoudende drank ten dienste van het uitoefenen van een bedrijf, waarin waren uit onder meer alcoholhoudende drank plegen te worden vervaardigd.

2. Het is degene die, anders dan in de rechtmatige uitoefening van het horecabedrijf, een ruimte voor publiek geopend houdt, **verboden** toe te laten dat in die ruimte alcoholhoudende drank wordt genuttigd. Dit verbod geldt niet, indien er sprake is van de uitzondering bedoeld in artikel 13, tweede lid.

3. Het is degene die een vervoermiddel gebruikt voor het rondtrekkend uitoefenen van de kleinhandel **verboden** daarin, daarop of daaraan alcoholhoudende drank aanwezig te hebben, tenzij het betreft een vervoermiddel dat wordt gebruikt voor:

a. het rechtmatig aan particulieren afleveren van alcoholhoudende drank op bestelling;

b. het binnen het vervoermiddel verstrekken van zwak-alcoholhoudende drank in het kader van het rondtrekkend uitoefenen van de kleinhandel overwegend bestaand uit de handel in een gevarieerd assortiment levensmiddelen en kruideniersartikelen.

Artikel 35 – Ontheffing evenementen

1. De burgemeester kan ten aanzien van het verstrekken van zwak-alcoholhoudende drank op aanvraag ontheffing verlenen van het in artikel 3 voor de uitoefening van het horecabedrijf gestelde verbod, bij een in de beschikking aangewezen bijzondere gelegenheid van zeer tijdelijke aard voor een aaneengesloten periode van ten hoogste twaalf dagen, mits de verstrekking geschiedt onder onmiddellijke leiding van een persoon die:

a. de leeftijd van eenentwintig jaar heeft bereikt;

b. niet in enig opzicht van slecht levensgedrag is.

De naam van deze persoon staat op de ontheffing vermeld.

2. Een ontheffing kan onder beperkingen worden verleend; aan een ontheffing kunnen voorschriften worden verbonden.
3. Ten aanzien van een ontheffing is artikel 31, eerste lid, onder a en c, van overeenkomstige toepassing.
4. De ontheffing, of een afschrift daarvan, is ter plaatse aanwezig.
5. Een burgemeester kan naar aanleiding van een aanvraag voor ontheffingen als bedoeld in dit artikel, voor jaarlijks terugkerende identieke bijzondere gelegenheden van zeer tijdelijke aard, besluiten één ontheffing te verlenen, mits de verstrekking van zwak-alcoholhoudende drank telkenmale geschiedt onder onmiddellijke leiding van dezelfde persoon.

Artikel 38

Het is **verboden** ter zake van een aanvraag om een vergunning of een ontheffing onjuiste of onvolledige gegevens te verstrekken.

Artikel 45 (Strafrecht, geen boete)

1. Het is degene die de leeftijd van 16 jaar nog niet heeft bereikt, **verboden** op voor het publiek toegankelijke plaatsen alcoholhoudende drank aanwezig te hebben of voor consumptie gereed te hebben, met uitzondering van plaatsen waar bedrijfsmatig of anders dan om niet alcoholhoudende drank voor gebruik elders dan ter plaatse wordt verstrekt.
2. Overtreding van het eerste lid wordt gestraft met een geldboete van de eerste categorie.
3. De in dit artikel strafbaar gestelde feiten zijn overtredingen.

Bijlage 6 Protocol mystery guests

Werving mystery guests

Aan het nalevingsonderzoek (in Zuidoost Brabant) hebben in totaal 8 jongeren (4 jongens en 4 meisjes) van 15 jaar deelgenomen. Werving van de jongeren is gebeurd via een middelbare school in de desbetreffende regio. De selectie van de jongeren is gebaseerd op lengte en gewicht (binnen 95% betrouwbaarheidsinterval van het TNO Groei-onderzoek), beschikbaarheid op de dagen van het onderzoek, woonplaats, uiterlijke kenmerken (geen extreem uiterlijk), en geschiktheid voor het uitvoeren van de onderzoekstaak (inschatting docent). De ouders of verzorgers van de jongeren hebben schriftelijk toestemming verleend voor deelname van hun kind. Voor hun deelname ontvingen de jongeren een onkostenvergoeding.

ONDERZOEKSBEGELEIDERS

Tijdens alle bezoeken zijn de minderjarige mysteryshoppers begeleid door onderzoeksbegeleiders van de Universiteit Twente. Naast de begeleiding van de jongeren waren deze onderzoeksbegeleiders verantwoordelijk voor het bewaken van het onderzoeksprotocol tijdens alle bezoeken.

PROCEDURE

De mysteryshoppers zijn voorafgaand aan de bezoeken getraind in het uitvoeren van de bezoeken in de verkooppunten volgens een vast onderzoeksprotocol. Er werden twee protocollen gehanteerd: een protocol voor supermarkten, waar alcohol in gesloten verpakking (bijvoorbeeld een flesje of een blikje bier) kan worden aangekocht en een protocol voor (overige) horeca en sportkantines waar alcohol open kan worden aangekocht (bijvoorbeeld bier in een glas).

Onderzoeksprotocol 1: Alcohol in gesloten verpakking

De mysteryshopper ging alleen het verkooppunt binnen en pakte (of vroeg) een eenheid zwakalcoholhoudende drank uit de schappen en begaf zich naar de kassa. De mysteryshopper is geïnstrueerd om de meest linker geopende kassa te nemen (uitsluiting van bias). Hier diende hij/zij op een aantal omgevingsvariabelen te letten: het totale aantal kassa's in het verkooppunt (dit geeft een indicatie van de grootte van het verkooppunt), het aantal kassa's dat open is tijdens het bezoek, het aantal mensen voor in de rij bij aansluiten (om de drukte binnen het verkooppunt te registreren), de aanwezigheid van stickers of posters die wijzen op de geldende leeftijdsgrenzen ten opzicht van de verkoop van alcoholhoudende drank en het geslacht en de geschatte leeftijd van de verkoper. Indien de verkoper naar de leeftijd vroeg loog de jongere over zijn of haar leeftijd (door aan te geven dat hij/zij 16 jaar is). Indien een verkoper om identificatie vroeg om zo de leeftijd van de jongere vast te stellen, liet de jongere zijn/haar eigen, echte ID-kaart zien. Na het eventueel weigeren van de aankoop ging de mysteryshopper niet in discussie en begaf zich naar de onderzoeksbegeleiders die buiten het verkooppunt stonden te wachten. Na het eventueel accorderen van de aankoop door de verkoper, betaalde de jongere voor het product en leverde het aangekochte product (buiten het verkooppunt) in bij de onderzoeksbegeleiders. Na afloop van elk bezoek rapporteerde de mysteryshopper de zojuist opgedane ervaringen door het invullen van een uitgebreide checklist.

Onderzoeksprotocol 2: Open alcohol

Bij een aankoop poging van open alcohol in horecagelegenheden en sportkantines gingen twee mysteryshoppers (één jongen en één meisje) het verkooppunt binnen en bestelden aan de bar twee bier. Ook bij de bezoeken binnen dit protocol zijn de diverse omgevingsfactoren, zoals genoemd in onderzoeksprotocol 1, gedocumenteerd, dienden de mysteryshoppers te liegen over hun leeftijd als daar naar gevraagd werd en lieten zij hun eigen ID-kaart zien als daar om gevraagd werd. Bij het weigeren van de aankoop verlieten de mysteryshoppers direct het verkooppunt. Bij een succesvolle aankoop poging verlieten de mysteryshoppers eveneens het verkooppunt (gebruikmakend van een smoes). Het aangekochte product is (uiteraard) niet genuttigd en achtergelaten in het verkooppunt. Eenmaal terug bij de onderzoeksbegeleiders rapporteerden de mysteryshoppers hun bevindingen.

Ten opzichte van de eerdere onderzoeken in Zuidoost-Brabant is 'Onderzoeksprotocol 2: Open alcohol' in het onderzoek van dit jaar gewijzigd. In plaats van dat de mysteryshopper met een onderzoeker (van ongeveer 25 jaar oud) het verkooppunt (horecagelegenheid of sportkantine) inging, gaan nu twee mysteryshoppers (beide 15 jaar) het verkooppunt binnen. Het nieuwe protocol geeft een betrouwbaarder beeld van de naleving dan het oude onderzoeksprotocol.

Bijlage 7 Leids JongerenPanel: Alcohol

	% dat met ja geantwoord heeft
Heb jij wel eens voorlichting gehad over de risico's van alcoholgebruik?	73% school 61% ouders
Denk je dat jongeren minder alcoholische dranken gaan drinken als zij de risico's van overmatig drankgebruik kennen?	41
3 Denk je dat als iemand in een klas vertelt over zijn / haar slechte ervaringen met alcohol dat ervoor zorgt dat jongeren minder alcohol gaan drinken?	62
Ken jij één of meer van deze landelijke campagnes over alcohol?	91
Denk je dat jongeren minder alcoholische dranken gaan drinken door deze campagnes?	16
Denk je dat deze verboden helpen om het alcoholgebruik onder jongeren tegen te gaan?	56
Denk je dat jongeren onder de 16 toch makkelijk alcoholische dranken kunnen krijgen in supermarkten of andere winkels?	65
Denk je dat jongeren onder de 16 toch makkelijk alcoholische dranken kunnen krijgen in café's of restaurants?	65
Denk je dat jongeren onder de 16 niet gaan drinken als ze daarvoor een boete zouden kunnen krijgen?	43
Denk je dat jongeren minder gaan drinken als ze zelf de kosten moeten betalen van teveel alcoholgebruik? (bijvoorbeeld de kosten voor de ambulance wanneer je met een alcoholvergiftiging in het ziekenhuis wordt opgenomen?)	62
Denk je dat het helpt als op sommige plekken (bijvoorbeeld op een schoolfeest of in de sportkantine) helemaal geen alcohol verkrijgbaar is?	63
Zou jij naar een feest gaan waar geen alcoholische dranken verkrijgbaar zijn?	69
Vind je het moeilijk nee te zeggen als je vrienden je een alcoholisch drankje aanbieden terwijl je daar geen zin in hebt?	12
Stellen of stelden jouw ouders/opvoeders regels om te zorgen dat je niet (teveel) drinkt?	46
Hebben de regels van je ouders/opvoeders invloed (gehad) op je alcoholgebruik? (Je drinkt bijvoorbeeld niet tot je 16e omdat je ouders dat verbieden of je drinkt niet teveel omdat dat van je ouders niet mag.)	54% ja 35% een beetje
In programma's als "Oh oh Cherso" en "GTST" worden veel alcoholische dranken gedronken. Denk je dat door het zien van die programma's jongeren meer alcoholische dranken drinken?	48
Op sites als Facebook, Hyves of Youtube staan ook wel filmpjes van drinkende of dronken jongeren. Denk je dat jongeren door het zien van zulke filmpjes en foto's meer alcoholische dranken gaan drinken?	35
Open vraag: ideeën om alcoholgebruik van jongeren te voorkomen of verminderen	vaakst genoemd (35 van in totaal 127 jongeren die een idee noemden)

Bron: Jongeren en alcohol – peiling Leids JongerenPanel, gemeente Leiden 2011

De resultaten van het onderzoek zijn in de rapportage uitgesplitst naar:

1. sekse
2. leeftijd: jonger dan zestien tegenover zestien of ouder
3. jongeren waarvan ouders regels stellen / stelden aangaande alcoholgebruik tegenover jongeren waarvan ouders geen regels stellen / stelden
4. jongeren die niet of minder drinken dan vrienden tegenover jongeren die evenveel of meer drinken.

Bijlage 8 Aantal verkooppunten alcohol per gemeente

	horeca	sportkantine	slijterij	supermarkt	Totaal
Totaal Hollands Midden	1.736	305	113	240	2.394

Zuid-Holland Noord

	horeca	sportkantine	slijterij	supermarkt	Totaal
Alphen a/d Rijn	148	20	8	20	196
Hillegom	41	8	5	5	59
Kaag en Braassem	55	16	5	8	84
Katwijk	104	11	7	15	137
Leiden	392	38	22	46	498
Leiderdorp	35	12	2	6	55
Lisse	68	9	3	11	91
Nieuwkoop	28	7	2	3	40
Noordwijk	156	9	3	9	177
Noordwijkerhout	44	3	4	11	62
Oegstgeest	21	10	4	4	39
Rijnwoude	29	10	4	5	48
Teylingen	76	18	4	10	108
Voorschoten	40	10	7	4	61
Zoeterwoude	18	7	1	3	29
Totaal Zuid-Holland Noord	1.255	188	81	160	1.684

Midden-Holland

	horeca	sportkantine	slijterij	supermarkt	Totaal
Bergambacht	16	11	1	4	32
Bodegraven-Reeuwijk	72	21	3	11	107
Boskoop	21	6	2	6	35
Gouda	189	28	8	28	253
Nederlek	20	6	3	3	32
Ouderkerk	7	4	2	2	15
Schoonhoven	36	6	2	4	48
Vlist	23	4	3	4	34
Waddinxveen	43	17	3	8	71
Zuidplas	54	14	5	10	83
Totaal Midden Holland	481	117	32	80	710

Bron: NVWA, 2012